

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

TUDORA PIȚILĂ • CLEOPATRA MIHĂILESCU

EDUCAȚIE CIVICĂ

clasa a IV-a
semestrul II

Referenți: Prof. dr. Marioara Dănuța Popazu
Prof. înv. primar, grad I Camelia Coman

Redactare: Iuliana Voicu
Ilustrare: Șerban Andreescu, Shutterstock.com
DTP: Carmen Mateescu
Corectură: Gabriela Ilincioiu
Culegere: Georgeta Haralambie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PIȚILĂ, TUDORA

Educație civică : manual pentru clasa a IV-a / Tudora Pițilă, Cleopatra Mihăilescu. - București : Aramis Print, 2016

2 vol.

ISBN 978-606-706-340-0

Partea 2. - ISBN 978-606-706-342-4

I. Mihăilescu, Cleopatra

372.832(075)

ISBN General: 978-606-706-340-0

Sem 2: 978-606-706-342-4

Copyright © 2016 Aramis Print s.r.l. toate drepturile rezervate

Aramis Print s.r.l. • Redacția și sediul social:

B-dul Metalurgiei nr. 46-56, cod 041833,

sector 4, București, O.P. 82 – C.P. 38,

tel.: (021) 461.08.10/14/15; fax: (021) 461.08.09/19.

e-mail: office@edituraaramis.ro; office@megapress.ro.

Departamentul desfacere: tel.: (021) 461.08.08/12/13/16;

fax: (021) 461.08.09/19; e-mail: desfacere@edituraaramis.ro

Tipărit la MEGAPress

Unitatea	Conținuturi	Competențe generale și specifice	Pag.	
Unitatea 4 Raporturile noastre cu ceilalți oameni (III). Valori morale	Lecția 1. Norme morale	1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană	6	
	Lectură suplimentară: Lăcomia, de Iulia Hașdeu	1.3. Explorarea unor norme morale care reglementează relațiile cu ceilalți oameni	9	
	Lecția 2. Comportamentul în familie	2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut	10	
	Lectură: Acadeaua, de N. Nosov	2.1. Explorarea unor valori morale care stau la baza relațiilor cu ceilalți oameni	13	
	Lecția 3. Comportamentul în școală și în grupul de prieteni	2.2. Recunoașterea unor comportamente moral-civice din viața cotidiană	14	
	Lectură: Desen după natură, de M. Sântimbreanu	3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate	17	
	Lecția 4. Comportamentul în locuri publice	3.1. Relaționarea pozitivă cu ceilalți, în rezolvarea unor sarcini simple de lucru	18	
	Lectură: D-I Goe, de I.L. Caragiale		21	
	Recapitulare		22	
	Lectură: Scrisori către Vasile Alecsandri, de I.Ghica		25	
	Evaluare		26	
Unitatea 5 Raporturile noastre cu ceilalți oameni (IV). Comportamente moral-civice	Lecția 1. Comportamente prosociale	1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană	28	
	Lectură: Incendiul, de Edmondo de Amicis	1.3. Explorarea unor norme morale care reglementează relațiile cu ceilalți oameni	31	
	Lecția 2. Comportamente antisociale	2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut	32	
	Lectură: Revista presei	2.3. Deosebirea comportamentelor prosociale de cele antisociale	35	
	Recapitulare	3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate	36	
	Lectură: Scrisoare pe adresa unui chiolanțiu de Mircea Sântimbreanu	3.1. Relaționarea pozitivă cu ceilalți, în rezolvarea unor sarcini simple de lucru	39	
	Evaluare		40	
Unitatea 6 Drepturile universale ale copilului	Lecția 1. Drepturile și îndatoririle copilului (I)	1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană	42	
	Lectură: Piatra albastră, de Bruno Ferrero	1.3. Explorarea unor norme morale care reglementează relațiile cu ceilalți oameni	45	

	Lecția 2. Drepturile și îndatoririle copilului (II)	2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut	46
	Lectură: Însemnări de lector, de Mircea Sântimbreanu		49
	Lecția 3. Respectarea și încălcarea drepturilor copilului	2.4. Identificarea drepturilor – universale ale copilului	50
	Lectură: Pantofii roșii, de N. Calma	3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate	53
	Recapitulare		54
	Lectură: Deschid ușa..., de Titel Constantinescu		57
	Evaluare	3.1. Relaționarea pozitivă cu ceilalți, în rezolvarea unor sarcini simple de lucru	58
	Recapitulare finală	3.2. Participarea la activități care promovează drepturile universale ale copilului	59
	Evaluare finală	*3.3. Participarea la proiecte cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale	62
	Dicționar		64

RAPORTURILE NOASTRE CU CEILALȚI OAMENI (III). NORME ȘI COMPORTAMENTE MORAL-CIVICE

„Înțelepciunea vieții e simplă: Fă ca pe unde ai trecut tu să fie mai bine decât înainte.“

Nicolae Iorga, istoric

Norme morale

Comportamentul în familie

Comportamentul în școală și în grupul de prieteni

Comportamentul în locuri publice

Recapitulare

Evaluare

La finalul acestei unități de învățare, vei fi capabil:

- ✓ să recunoști respectarea sau încălcarea unor norme morale, utilizând exemple de comportamente moral-civice din familie, școală, grup de prieteni sau din locuri publice;
- ✓ să ilustrezi normele morale, pornind de la exemplele prezentate în lecturi, desene animate, fabule, imagini sau din viața reală;
- ✓ să aprobi sau să dezaprobi respectarea sau nerespectarea unor norme morale, argumentându-ți atitudinea;
- ✓ să exemplifici punerea în practică a comportamentelor moral-civice prin jocuri de rol, prin acțiuni în cadrul unor proiecte, prin desen, prin realizarea de fotografii;
- ✓ să rezolvi prin cooperare sarcini simple de lucru.

NORME MORALE

LECȚIA 1

Norme morale

ȘTIU...

- ce sfaturi îmi dau părinții;
- ce reguli din familie apreciez cel mai mult;
- ce reguli mi se par rigide și de ce.

VREAU SĂ ȘTIU

- Ce sunt normele morale?
- Nerespectarea normelor influențează viața. În ce fel?

LUCRĂM ÎN PERECHI

- Citiți și comentați zicala: *Bună ziua, căciulă, că stăpânul n-are gură.*
- Prezențați în fața clasei regula pe care este bine să o respectați atunci când vă întâlniți cu alte persoane.

CITIM ȘI DEZBATEM

„Tot ciocănind desperat în sticlă cu penița, din călimară ieșiră cuvintele: Politețe, Hărnicie, Prietenie.

– Hai, spune-ne ce cauți!

– Îl caut pe „Nu”. Fără el nu pot termina povestea.

– Pe „Nu”? L-a luat o fetiță în brațe și nu-i mai dă drumul...

– Dacă, de pildă, vorbi cuvântul Hărnicie, îi spune mama: „Pune masa!” sau „Adu apa!” sau „Mătură!”, fetița spune că nu poate; are pe „Nu” în brațe...

– Ori dacă, vorbi cuvântul Politețe, bunica vine de la piață, aducând două coșuri grele, fetița cu „Nu” în brațe nu sare să-i deschidă ușa...

– Ori dacă, vorbi cuvântul Prietenie, o colegă o roagă s-o ajute la o problemă grea, fetiței cu „Nu” în brațe nici nu-i pasă...”

(Octav Pancu Iași – *Fetița care l-a luat pe NU în brațe*)

- Discutați despre comportamentul fetiței.

OBSERVĂM ȘI DISCUTĂM

- În viața de zi cu zi, cei mai mulți oameni se comportă respectând anumite reguli sau norme însușite din familie sau de la ceilalți membri ai societății.

- Precizați câteva sfaturi primite de copil la plecarea spre școală.
- Argumentați importanța respectării acestor reguli transmise de părinte.

REȚINEM

O normă reprezintă un model de acțiune sau o regulă de comportament care are un caracter obligatoriu.

Respectarea normelor morale înseamnă formarea unor deprinderi și atitudini morale. Normele morale sunt respectate de un număr mare de oameni și devin modele de comportament.

Nerespectarea unor norme morale atrage respingerea din partea grupului.

COMUNICĂM ȘI LUCRĂM

1. Lui Pinocchio, personajul din povestea cu același nume, de Carlo Collodi, la fiecare minciună spasă îi creștea nasul.

- Ați accepta în grupul vostru de prieteni un copil care minte? Motivați răspunsul.
- Ce îndemn i-ați da unui copil care obișnuiește să mintă?

2. Ai aflat că prietenul tău a furat cireșe din livada vecinului. Cum vei proceda? Alege răspunsul potrivit și argumentează.

- Voi rupe relația de prietenie.
- Voi continua prietenia, deoarece nu a furat decât o dată.
- Voi discuta cu el despre consecințele acestei fapte asupra grupului din care face parte și asupra societății.

3. Precizați persoanele de la care v-ați însușit reguli sau norme de comportament moral. Oferiți exemple de reguli.

- Dați nume de modele de acțiune (sportivi, artiști, eroi din istorie, literatură). Explicați.

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

- Selectați regulile morale care trebuie respectate în cadrul comunității din care faceți parte. Argumentați alegerile.

Să nu minți!

Să nu furi!

Să nu vorbești urât!

Să fii prieten cu toți copiii!

Să nu contrazici pe nimeni!

Să-ți ții promisiunile!

TERMENI IMPORTANTI

normă, model, deprindere

PROIECT – CUTIA CU FAPTE BUNE ȘI RELE

CE VOM REALIZA?

- Vom consemna faptele bune și pe cele rele pe care le săvârșim timp de o săptămână.

DE CE VOM REALIZA PROIECTUL?

- Vom analiza faptele bune și rele și vom realiza un afiș: E BINE! E RĂU!

CUM VOM LUCRA?

- pregătim o cutie cu două încăperi: (Fapte bune – Fapte rele);
- se introduc bilețele zilnic în cutie;
- la sfârșit de săptămână se analizează faptele consemnate, și se scriu îndemnuri potrivite.

E BINE!

Să fii corect!

Să fii politicos!

Să fii atent!

Să-ți ții cuvântul!

Să ajuți colegii!

E RĂU!

Să furi!

Să deranjezi!

Să te bați!

Să minți!

Să fii egoist!

PORTOFOLIU

- Realizează o păpușă, din diferite deșeuri, care să reprezinte un personaj pozitiv sau negativ din lectura suplimentară.
- Organizați un teatru de marionete.

POȚI MAI MULT

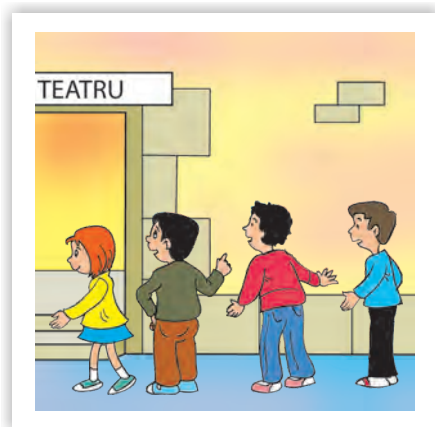
FAPTELE BUNE MĂ REPREZINTĂ!

- Formați grupe de câte 4-5 elevi.

SARCINI DE LUCRU

- Observați tabelele de mai jos, apoi discutați și îmbogățiți a treia rubrică.
- Completați tabele asemănătoare, pornind de la imaginile date, apoi expuneți lucrările.
- Organizați un *Tur al galeriei*, apoi dezbateți observațiile făcute și notate pe lucrări.

	E bine...	...pentru că...		E bine...	...pentru că...
...să saluți colegii...	...vei fi respectat de cei din grupul din care faci parte. ...	...să respecti natura...	...te bucuri de aerul curat. ...	...să-i ajuți pe vârstnici...	...și bunicii tăi au nevoie uneori de ajutor. ...
	...să-ți apreciezi colegii...	...în felul acesta dovedești că știi să respecti efortul depus. ...			

LECTURĂ

Lăcomia fragment

de Iulia Hașdeu

Lina era o fetiță frumușică, cu ochi mari căprui, cu părul negru, buclat; buzele ei erau roșii ca mărgeanul și pielea albă ca zăpada. Era drăguță, dar era și deșteaptă, vioaie, veselă și silitoare... Însă avea un cusur: era grozav de lacomă. Lăcomia o ducea chiar, câteodată, la furt...

Într-o frumoasă zi de iulie, Lina, care dăduse examen de clasa a III-a și reușise foarte bine, ședea în odaia ei, singură, când intră mama ținând un plic în mână.

– Dragă fetițo, zise ea, iată, unchiul tău mi-a trimis o scrisoare în care ne roagă să ne ducem la el la țară, la moșia sa și să stăm până la sfârșitul vacanței...

Lina nu mai putea de bucurie și sărea prin casă bătând din palme și cântând.

A doua zi se trezi de dimineață, se îmbrăcă repede și merse la mama ei care era deja gata de plecare.

– Haidem, copila mea, urcă-te-n trăsură. Lina sări în trăsură și se așeză lângă mama sa. Peste două ore ajunseră la casa unchiului. Doi copii foarte drăgălași ieșiră în prag și le poftiră înăuntru; erau verii Linei, Radu și Sofia.

– Vino să ne vezi grădina, zise Sofia luând-o de mână. Și Lina își urmă verișoara prin grădină.

– Iată florile noastre, iată legumele și, în fine, iată poamele.

– Ce fructe aveți? Întrebă Lina cu lăcomie.

– Pere văratice, prune, cireșe și piersici. Dincoace sunt căpșuni, fragi și zmeură.

– O, ce bune poame! exclamă Lina; pot lua una?

– Nu, Lino, o să te îmbolnăvești. Nu mânca înainte de masă; după aceea ne întorcem aici și vom mânca cu toții.

„Ce păcat! se gândi Lina; ce folos de fructele astea că-s așa frumoase și nu le mănâncă nimeni. Ah! ce noroc că grădinarul i-a chemat pe verii mei; până se întorc eu voi gusta ceva.” Și ea întinse mâna, rupse o prună necoaptă, pe urmă niște cireșe, o piersică cam crudă, o pară și le mănca foarte repede... Văzând că n-are de ce se teme, mai rupse o prună și vreo câteva cireșe și le mănca în grabă. De-abia înghiți ultima cireașă și verii ei veniră alergând...

– Lino, zise Sofia, auzi că ne cheamă la dejun? Vino iute, hai.

Ajunși sub umbrar, unde era întinsă masa pe iarbă, se trântiră pe covorul verde și mâncară cu poftă mămligă cu unt proaspăt, iaurt, sarmale; Lina însă nu mânca nimic.

– Lino, vrei puțină mămligă cu lapte dulce? E foarte bună! îi zise mama sa.

– Nu mănânc, nu mi-e foame, răspuse mica lacomă...

Mamă, sunt așa de bolnavă! Aș vrea să mă culc, zise Lina și se duse în odaie, iar mama o așeză în pat, stătu lângă ea, îi luă mâinile cu bunătate și-i zise blând:

– Fetița mea, aici ești singură cu mine, mama ta, care te iubește, o știi bine; vorbește dară, defectul tău a izbucnit iarăși?

– Da, răspuse foarte încet Lina, ascunzându-și capul în pătură.

– Lino, zise ea cu o voce tremurătoare, Lino, faci rău! Gândește-te bine.

Nu pot să spun exact dacă Lina s-a gândit sau nu, dar ce știi foarte bine este că, din acea zi, nu a mai fost Lina cea lacomă de altădată.

COMPORTAMENTE MORAL-CIVICE

LECȚIA 2 Comportamentul în familie

ȘTIU...

- cum să apreciez conduita față de părinții mei;
- că există situații în care am reacționat nepotrivit.

VREAU SĂ ȘTIU

- Ce este comportamentul?
- Ce norme și valori morale trebuie respectate în relațiile cu membrii familiei?

LUCRĂM ÎN PERECHI

- Comentați citatul de mai jos.

„Mediul familial [...] este un mediu afectiv și protector, dublă condiție indispensabilă pentru ca ființa tânără să învețe să se construiască pe sine, să se situeze în raport cu ceilalți...”

André Berge – romancier, medic, psihanalist francez

CITIM ȘI DEZBATEM

„Tata și mama erau bucuroși de oaspeți... Nici nu se putea altfel. Casa era plină de copii, ograda de viețuitoare.

Fiecare aveam o răspundere și o vorbă de laudă din partea tatei ori a mamei, pentru o treabă bine împlinită, ne era cea mai mare răsplată!

Aveam în grădină și vreo câțiva stupi. De ei îngrijea tata, care izbutise să ne facă și pe noi, băieții, să iubim și albinele, nu numai mierea.

Minunată era grădina noastră! Atât de mult ne plăcea să stăm în ea și să lucrăm cu părinții, că uitam de joc și de toate zburdălniciile copilărești. Pentru hărnicia noastră, tata și mama ne laudau și ne spuneau:

– Ați lucrat destul! Duceți-vă acuma la joacă!”

(Dimitrie Goga – *Minunile grădinei*)

- Cum își ajutau copiii părinții?
- De ce credeți că renunțau copiii uneori la joacă?
- Ce activități desfășurau membrii familiei?

OBSERVĂM ȘI DISCUTĂM

- Familia este grupul în care copilul deprinde primele norme de conduită morală. Membrii familiei sunt primele modele care transmit valori morale pozitive sau negative.

- Priviți imaginea și numiți exemplele pozitive de comportament în familie.
- Precizați o normă și o valoare morală sugerate de acțiunea ilustrată.

REȚINEM

Noțiunea de comportament se referă la modalitatea de a acționa și de a reacționa, prin fapte sau verbal, în anumite împrejurări.

În familie, comportamentul se poate manifesta prin respect, afecțiune, colaborare, ajutor, ocrotire, cinste, unire etc. sau prin situații conflictuale. Comportamentul se formează observând și imitând modelul oferit de adulți.

COMUNICĂM ȘI LUCRĂM

1. Observați ilustrațiile.

- Ce normă morală respectă băiatul?
  - Ce normă morală încalcă fata?
  - Ce valori morale corespund acestor norme?
  - Cum trebuia să se comporte fata?
2. Părinții unui copil îl recompensează, de obicei, după o faptă bună făcută în familie.
- Consideri că procedează corect? De ce?
  - Tu cum ai proceda în locul lor? Explică.
3. Identificați modalitățile prin care familia contribuie la formarea comportamentului pozitiv al copilului.
- Copilul este uneori recompensat.
  - Un comportament negativ este urmat de o amenințare.
  - Sunt folosite formule de adresare, de mulțumire, de încurajare, de apreciere.
  - Copilul participă la discuții pentru a lua decizii împreună cu părinții.

LUCRĂM ÎN PERECHI

Comentați comportamentele ilustrate.

CE SPUNE LEGEA?

- Familia se întemeiază prin căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

*Constituția României –
Articolul 48*

TERMENI IMPORTANTI

comportament, model, conflict

PROIECT

CE VOM REALIZA?

- Un tabel cu observații privind comportamentul unui copil în familie;
- transmiterea observațiilor sub altă formă.

DE CE VOM REALIZA PROIECTUL?

- Pentru a conștientiza rolul normelor și valorilor morale în comportament.

CUM VOM LUCRA?

- Fiecare copil completează tabelul cu câte un exemplu.

Așa NU!	Așa DA!
Nu este bine să rupi cărțile din bibliotecă.	Aceste cărți vor fi folosite de tine mai târziu, de frații tăi, de verii tăi sau pot fi donate.

JOC de ROL

- Inițiază jocuri de rol în care personajele sunt copiii și părinții.
- Evidențiază *cinstea și lipsa de responsabilitate*.

JOC de ROL

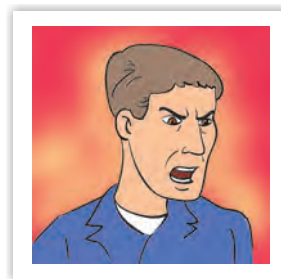
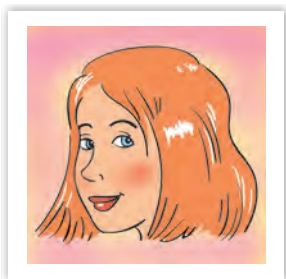
1. Observați imaginile. Identificați mesajul transmis de fiecare acțiune ilustrată privind comportamentul moral-civic în situația familiară dată.

- Stabiliți și împărțiți rolurile.
- Realizați dialoguri prin care să aprobați sau să vă manifestați dezacordul față de unele comportamente moral-civice ale membrilor unei familii.
- Fiecare joc de rol poate fi reluat de o altă pereche de colegi, dacă aceștia consideră că aduc completări privind relaționarea pozitivă în cadrul familiei.

2. Ce crezi că este bine să faci dacă...?

- Imaginați-vă situații de viață prin care trece unul dintre membrii familiei pentru a trăi una din stările sufletești ilustrate. Organizați jocuri de rol.

LECTURĂ

Acadeaua fragment

de N. Nosov

Înainte de a pleca, mama îi spuse lui Mișa:

– Uite ce e, Mișenka, eu plec! Tu ia seama, să fii cuminte. Să nu care cumva să faci vreo poznă cât oi lipsi eu și, mai ales, să nu pui mâna pe nimic! Dacă o să fii cuminte, am să-ți dau o acadea mare și roșie când m-oi întoarce.

Și mama plecă. Acum, la drept vorbind, trebuie să recunoaștem că la început Mișa a fost cuminte, foarte cuminte. N-a făcut nicio prostie și nu s-a atins de nimic.

După un timp însă a început să se plictisească de atâta cumițenie. Ce-i dădu prin gând: ia să tragă un scaun lângă bufet, să se suie pe el și să deschidă ușile, să vadă ce e înăuntru...

Toate ar fi fost bune și frumoase dacă în bufet nu s-ar fi aflat o zaharniță! Mișenka al nostru a luat-o de pe raft și a pus-o pe masă...

Dar când ridică capacul zaharniței, ce-i văzură ochii: sus, deasupra bucățelelor de zahăr, lucea ceva roșu.

– Tii! strigă Mișa, bucuros. Păi asta e acadeaua mea! E acadeaua pe care mi-a făgăduit-o mama!

Și, vârându-și mâna în zaharniță, o scoase încetișor afară.

– O! se miră băiețelul. Ce mare e! Și trebuie să fie atât de dulce!

Și începu s-o sugă... Dar cum i se părea mereu că e încă destul de mare, n-o puse la loc în zaharniță până n-o văzu ajunsă mică și subțirică, ca un chibrit. Dar chiar după ce o puse la loc, nu se îndură să-și ia ochii de la ea. Și după câteva clipe își făcu altă socoteală: „Hai mai bine s-o mănânc toată, că tot o să mi-o dea mie mama. Doar am fost cuminte, n-am stricat nimic și nici prostii n-am făcut“.

Zaharnița i se lipi de degete, și buf! căzu pe podele, și se sparse în două. Cât despre zahăr, se risipi tot pe jos...

Speriat, Mișa se întrebă:

„Vai de mine! Ce-o să zică mama?!“ și luând cele două bucăți, le potrivi strâns una lângă alta și cioburi de rău rămaseră lipite. Ba se potriviră atât de bine, încât nu se cunoștea că zaharnița era spartă. După aceea Mișenka luă zahărul, îl puse la loc, puse și capacul și, cu băgare de seamă așeză zaharnița iar în bufet.

Nu apucă el bine să termine treaba, că mama se întoarse.

– Ei, ai fost cuminte?

– Da!

– Bravo! Ești un băiat bun! Uite, acum am să-ți dau acadeaua făgăduită!

Și mama, bucuroasă, deschise bufetul, luă zaharnița, dar vai!... Zaharnița se desfăcu în două, și zahărul se întinse pe podea.

– Ce înseamnă asta? Cine a spart zaharnița?

– Nu eu! Ea singură s-o fi spart!

– Aha! Ea singură! Bine, să zicem că e așa, dar acadeaua unde e?

– Acadeaua?... Acadeaua... am mâncat-o fiindcă am fost cuminte. Asta-i...

COMPORTAMENTE MORAL-CIVICE

LECȚIA 3

Comportamentul în școală și în grupul de prieteni

ȘTIU...

- cum să mă comport cu profesorii și cu ceilalți adulți din școală;
- ce valori trebuie să respect în comportamentul față de colegi și de prieteni;
- că au existat situații în care am avut un comportament greșit față de bunuri aparținând școlii.

VREAU SĂ ȘTIU

- Ce înseamnă să fiu un bun școlar, un bun coleg și un prieten adevărat?

OBSERVĂM ȘI DISCUTĂM

- Comportamentul elevului în școală și față de prieteni generează aprecieri din partea adulților și colegilor și respectul față de propria persoană.

- Descrieți comportamentele ilustrate.
- Formulați aprecierile potrivite fiecărei situații.

LUCRĂM ÎN PERECHI

- Comentați citatul, apoi prezentați opinia voastră în fața colegilor.

„O bună educație cere ca educatorul să inspire elevului stimă și respect. Și nu se poate ajunge la aceasta prin nimicirea individualității elevilor și prin asuprirea stimei de sine.”
Samuel Smiles – autor englez

CITIM ȘI DEZBATEM

„– Bunicule, azi, la Cercul de biologie de la Palatul Copiilor, am discutat despre păsărelele care trăiesc în zona orașului nostru.

Domnul profesor ni le-a prezentat pe rând, la început pe cele care stau tot timpul la noi, ca vrăbiile și ciocârlanii, apoi pe cele călătoare, care vin primăvara și pleacă toamna, ca rândunelele, ciocârlile, cucul, mierla și altele.

Înainte de a pleca, domnul profesor ne-a întrebat dacă noi ajutăm păsărelele din preajma locuinței noastre.

Eu, Radu, Aurel și cu Irina am spus că, în micul parc din fața blocului, unde locuim, părinții noștri au construit o cantină a păsărelelor, unde în fiecare dimineață dau buzna puzderie de păsărele.”

(Ion Gugiuman – *Mierla lui Cristian*)

- Din ce grup făceau parte copiii?
- Ce informații au aflat la Cercul de biologie?
- Ce au construit copiii și părinții lor în parcul din fața blocului? De ce?

REȚINEM

Modul civilizat de a se comporta al copiilor într-o școală presupune stabilirea unor relații de colegialitate sau de prietenie bazate pe valori și norme pozitive.

Conduita bazată pe nerespectarea normelor morale generează îndepărtarea vinovaților din grupul de colegi sau de prieteni.

COMUNICĂM ȘI LUCRĂM

1. Observați imaginile.

- Ce norme au încălcat copiii din imagini?
- Cum pot fi corectate comportamentele negative?

2. Unul dintre colegii de clasă, fiind bolnav, nu este ajutat la teme de colegul de bancă. Acesta motivează că nu sunt prieteni.

- Consideri corect comportamentul lui? De ce?
- Tu cum ai fi procedat în situația dată? De ce?

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

- Selectați cuvintele care caracterizează un comportament pozitiv față de școală și față de prieteni.

respect, invidie, solidar, înțelege, cinste, răutate, egoism, adevăr, cooperare

- Alcătuiți o compunere pornind de la ilustrația dată.

TERMENI IMPORTANȚI

colegialitate, prietenie

JOC

DE-A ȘCOALA

Stabiliți personajele: elevii, profesorul, directorul. Imaginați-vă:

- un conflict între prieteni;
- aprecierea rezultatelor unor colegi.

STUDIU DE CAZ

Imaginați-vă că unul dintre colegii de școală are un comportament inadecvat față de: profesori, bunurile materiale ale școlii, colegi.

- Ce discuții veți purta cu elevul?
- Ce dialog veți avea cu familia?
- Ce program de schimbare a comportamentului veți propune?

PORTOFOLIU

- Realizează un afiș prin care să adresezi celor din jurul tău îndemnul de a fi mai buni.
- Organizați un concurs pentru a alege cel mai reușit afiș.
- Selectează, pe o fișă, proverbele despre prietenie și școală.

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

Pasul 1: Propuneți o valoare morală pozitivă manifestată în comportamentul moral-civic al unui coleg de clasă despre care doriți să discutați. Desenați o stea mare pe o foaie de flipchart. Colorați-o și scrieți denumirea valorii morale pe ea.

Pasul 2: Pe o bancă sunt 5 stelute divers colorate, pe care sunt scrise întrebările: CE? CINE? UNDE? CÂND? DE CE?

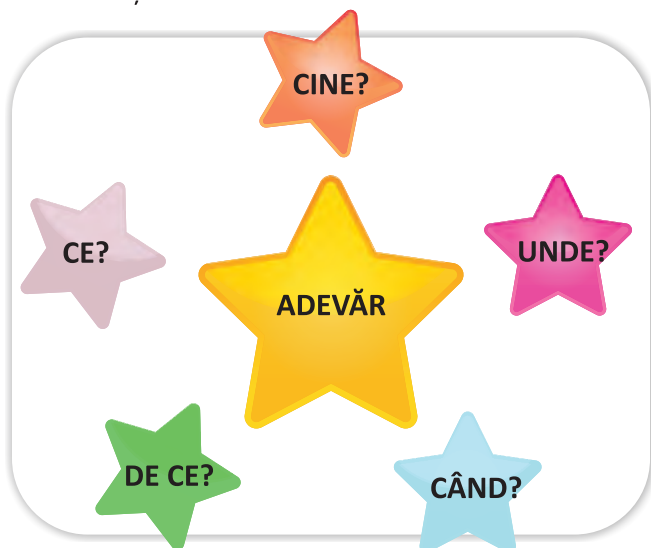
Cinci copii aleg câte o stelută, apoi fiecare își alege câte 4-5 colegi. Se formează 5 grupuri de lucru.

Pasul 3: Fiecare grup de lucru se retrage și formulează în scris câte 4-5 întrebări referitoare la valoarea morală propusă.

Pasul 4: Grupurile revin și lipesc întrebări scrise pe stelutele divers colorate în vârfurile indicate pe steaua mare desenată pe foaia de flipchart.

Pasul 5: Se prezintă întrebările. Răspunsurile pot fi formulate de același grup de lucru sau de elevii din alte grupuri. Se fac aprecieri asupra activității.

- Observați modelul dat.

Primul grup

- Cine a dovedit, în grupul de colegi, că respectă adevărul prin comportamentul său?
- Cine credeți că a contribuit la adoptarea acestui comportament bazat pe respectarea adevărului?

Al doilea grup

- Unde ați mai observat acest comportament?
- Unde considerați că nu este nevoie să se spună adevărul?

Al treilea grup

- Când ți-ai dat seama că are un comportament corect?
- Când a avut un comportament neadecvat?

Al patrulea grup

- De ce credeți că spune adevărul în orice situație?
- De ce credeți că persoana care spune adevărul îți poate fi un bun prieten?

Al cincilea grup

- Ce satisfacții are persoana cu un astfel de comportament în cadrul grupului școlar?
- Ce înveți tu de la acest coleg?

Desen după natură fragment

de Mircea Sântimbreanu

Din când în când, la orele de desen, deasupra colilor albe apar cuvintele: „Desen liber după natură”. Atunci fiecare școlar așterne pe caietul său orice crede de cuviință din tot ce îi cade sub ochi. Iată-i, de pildă, pe cei dintr-a cincea... Cei din băncile dinspre perete au luat ca model ghivecele de flori de pe pervaz, alții acvariul în care înoată o zvârlugă neastâmpărată și câțiva bibănași. Cei dinspre geram își aruncă privirea către curtea școlii. Mai ales aceștia au ce desena!...

Dar ora de desen e scurtă. De-abia s-a găsit creionul cel mai potrivit pentru frunzișul teiului sau pentru veșmântul de catifea al florilor, că a și sunat de ieșire. Pomul și florile rămân în caiete pentru o săptămână încheiată.

De-abia a pus însă mâna pe creion, că băiatul din banca întâi s-a oprit nedumerit. Se întoarce spre cel din spate:

– Ce-i aia? Poți să mă lămurești? Pare un fruct ciudat în crengile teiului. Și totuși e cu neputință... În primul rând, fructele – niciun fel de fructe – nu sunt din hârtie... iar, în al doilea rând, nu cresc pe sfori, în copaci.

Cel întrebat nu se miră de fel. Răspunde pe șoptite:

– E zmeul meu care s-a agățat în crengi. Nu-l desena! Dar tu poți să-mi explici ce floare o fi aceea, roșie, la marginea rondului? Săptămâna trecută nu era...

Acum desenul e mai mult liber decât după... natură. Din imaginație. Trebuie să-și închipuie fiecare cum ar arăta un pom, fără zmeie agățate în crengi, și un rond de flori, fără cărămizi. Guma rezolvă problema aceasta, dar se ivesc altele:

– Ce-i cu iarba aceea albastră lângă grilaj?

– Nu e iarbă. Sunt niște hârtii... Învelitorile vechi de la caiete. Nu le desena!

Numai că am și eu o nedumerire... Uite acolo, spre fundul curții, ce fel de pomișor este?

Săptămâna trecută nu era sădit. Adică era, dar nu așa... Era un puiet obișnuit de măr. Urma doar să-i colorez coroana în verde pal... Acum, poftim de-l mai colorează! Parcă-i un pom din planeta Marte: frunze roșii, tulpina pestriță, de crengi nu mai vorbesc, parc-ar avea nasturi, cataramae, mai știu eu ce...

– Știu eu, răspunde cu siguranță celălalt. Nu e un pom din Marte. E tot pomișorul de săptămâna trecută, dar s-au dezbrăcat cei dintr-a șaptea, pentru că au gimnastică și, deși avem vestiar, și-au agățat hainele de pomișor. Nu le desena.

– Atunci ce să mai desenez? Ce-i de făcut? Într-adevăr... Nu desena pomul, că e aerodrom de zmeie, nu desena rondul de flori, că e teren de fotbal, nu desena pomișorul, că e cuier, nu desena iarba, că e hârtie... Ce-i de făcut?

Cei doi găsesc și la această întrebare răspunsul. Și nu ni se pare deloc nepotrivit:

– În prima recreație facem ordine... La modele. Punem mâna toată grupa...

COMPORTAMENTE MORAL-CIVICE

LECȚIA 4

Comportamentul în locuri publice

ȘTIU...

- cum să mă comport pe stradă, la teatru, pe un stadion;
- cum arată un comportament urât.

VREAU SĂ ȘTIU

- Ce sunt locurile publice?
- Cum trebuie să mă comport în spațiul public?

LUCRĂM ÎN PERECHI

- Comentați citatul, apoi discutați despre regăsirea mesajului acestui text în spațiul public apropiat.

*„Educația unui popor se judecă după ținuta de pe stradă.
Văzând grosolănia pe stradă, ești sigur că o vei găsi și în casă.”*
Edmondo de Amicis – romancier italian

CITIM ȘI DEZBATEM

„Tramvaiul porni la drum. În ultima secundă, sări pe scară și apoi în vagon un băiat. Își făcu loc cu coatele și se repezi spre singura bancă liberă, purtând în dreptul ei tăblița: „Rezervat pentru invalizi”.

În jurul băiatului stăteau în picioare mai mulți călători.

- Nu înțeleg...
- Nici eu... Și arătai cu o mișcare a capului spre băiat.
- Da, aprobă cel mai în vârstă. Cred că e suferind, sărăcuțul!
- Nu cred! rosti o femeie. Altfel, cum ar putea să stea jos, în timp ce noi...
- Spune, pușor, îți este rău, te doare ceva?
- N-am nimic. Și continuă să privească pe geam...”

(Octav Pancu Iași – *Ce băiat!*)

- Discutați despre comportamentul băiatului în mijlocul de transport în comun.

OBSERVĂM ȘI DISCUTĂM

- În fiecare zi, o persoană care părăsește locuința pentru o perioadă de timp se deplasează pe stradă pentru a ajunge la o anumită destinație. Spunem că se află în spațiul public.

- Precizează câteva elemente care compun spațiul public ilustrat.
- Identificați aspecte pozitive și negative ale comportamentului omului.

REȚINEM

Locurile publice sunt spațiile frecventate de mai multe persoane: instituții, parcuri, piețe, mijloacele de transport în comun, locuri de joacă, săli de spectacole etc. Oamenii trebuie să respecte anumite reguli scrise sau morale în aceste spații. Nerespectarea unora dintre ele este sancționată prin lege.

COMUNICĂM ȘI LUCRĂM

1. Observați ilustrațiile.

- Care este comportamentul corect în fiecare loc public ilustrat?
- De ce pot să apară conflicte între oameni în aceste locuri? Exemplificați.

2. Selectați enunțurile potrivite unui comportament civilizat în transportul în comun.

- Ajut persoanele vârstnice să urce în autobuz.
- Nu mă interesează prezența persoanelor în vârstă.
- Ofer scaunul unei doamne.
- Nu arunc hârtii pe jos.
- Nu vorbesc tare la telefon.
- Îi fac observații șoferului.

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

- Discutați, apoi prezentați în fața clasei aspecte negative, transmise prin mass-media, care influențează comportamentul oamenilor.
- Scrieți o listă de reguli pe care trebuie să le respectați în situația ilustrată.

TERMENI IMPORTANTI

locuri publice, reguli scrise, reguli morale

JOC de ROL

Inițiați unul dintre jocurile: *La magazin; În parc; La locul de joacă.*

- Stabiliți personajele și cerința jocului pentru a ilustra comportamentul în locurile publice.

PROIECT – PARCUL MEU E CA O FLOARE

CE VOM REALIZA?

- Vom iniția și desfășura acțiuni de igienizare a parcului sau a unui spațiu verde din comunitatea locală.

DE CE VOM REALIZA PROIECTUL?

- Pentru a crea un spațiu curat de joacă și de relaxare.
- Pentru a-i determina pe cei care au avut un comportament greșit să se corecteze.

CUM VOM LUCRA?

- Vom forma echipe.
- Vom împărți sarcini de lucru.
- Vom solicita ajutorul părinților și instituțiilor din comunitate.

PORTOFOLIU

- Realizați un set de fotografii în timpul PROIECTULUI ECO-CIVIC.
- Realizați o expoziție cu aceste fotografii.

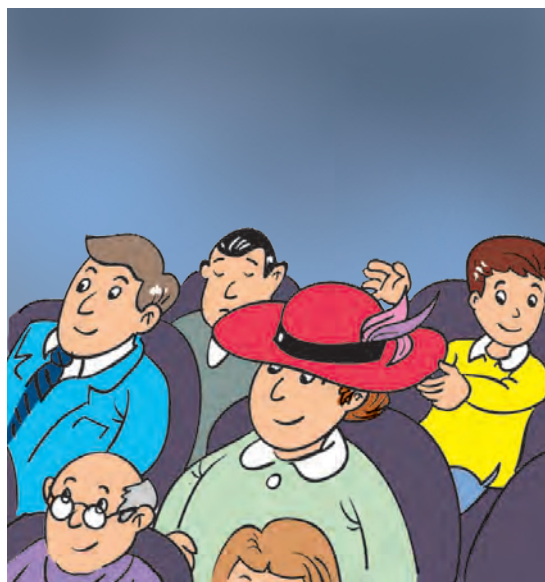

POȚI MAI MULT

DEZBATERE: E BINE? E RĂU?

- Formați patru grupe de lucru.
- Fiecare grupă de elevi va dezbate o acțiune ilustrată.
- În cadrul grupei vor fi păreri PRO și păreri CONTRA. Dezbaterile se susțin până când numărul membrilor care au păreri CONTRA este mai mare decât al celorlalți.
- După finalizarea dezbaterilor pe grupe de lucru, un reprezentant al fiecărei grupe prezintă concluziile în fața clasei. Celelalte grupe de lucru pot să intervină cu păreri pentru susținerea unui tip de comportament.

LECTURĂ

D-I Goe... fragment

de I.L. Caragiale

Ca să nu mai rămâie repetent și anul acesta, mam' mare, mamița și tanti Mița au promis tânărului Goe să-l ducă-n București de 10 mai.

Puțin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatârul fiului și nepoțelului lor. Destul că foarte de dimineață, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tânărul Goe, așteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la București. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. D. Goe este foarte impacient și, cu un ton de comandă, zice încruntat:

- Mam' mare! De ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!
- Vine, vine acuma, pușorul mamei! răspunde cucoana.
- Și sărută pe nepoțel; apoi îi potrivește pălăria.
- Sosește trenul – și nu stă mult.

Trenul este plin... Dar cu multă bunăvoință din partea unor tineri politicoși, cari merg până la o stație apropiată, se fac locuri pentru dame. Trenul a plecat... Mam' mare își face cruce, apoi aprinde o țigară... Goe nu vrea să intre în cupeu; vrea să șadă în coridorul vagonului cu bărbații.

- Nu!... nu e voie să scoți capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui d-I Goe, și-l trage puțin înapoi.
- Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Trenul își urmează drumul de la Periș către Buftea cu mare viteză. Dar pe la mijlocul kilometrului 24, deodată s-aude un șuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluiere scurte, și trenul se oprește pe loc, producând o zguduitură puternică.

Ce e? Ce e?... Toți pasagerii sar înspăimântați la ferestre, la uși, pe scări...

- Goe! pușorule! Goe! strigă tanti Mița și se repede afară din compartiment.

Goe este în coridor... De ce s-a oprit trenul?

Cine poate ghici în ce vagon era ruptă ața plumbuită și răsturnată manivela? Ciudat! Tocmai în vagonul de unde zburase mai adineauri pălăria marinerului! Cine? Cine a tras manivela? Mam' mare doarme în fundul cupeului cu pușorul în brațe. Nu se poate ști cine a tras manivela.

Trenul se pornește în sfârșit, și ajunge în București cu o întârziere de câteva minute. Toată lumea coboară. Mam' mare așază frumușel beretul lui Goe, îl scuipe pe pușor să nu-l deoache, îl întreabă dacă-l mai doare nasul și-l sărută dulce.

Apoi cocoanele se suie cu pușorul în trăsură și pornesc în oraș.

- La bulivar, birjar! La bulivar!...

RECAPITULARE

CITIM ȘI DEZBATEM

1. Citiți fragmentul următor, apoi formulați întrebări referitoare la cuvântul „norme”, folosind informațiile din text.

Goe nu vrea să intre în cupeu; vrea să șadă în coridorul vagonului cu bărbații.

– Nu!... nu e voie să scoți capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui d-l Goe, și-l trage puțin înapoi.

– Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Trenul își urmează drumul de la Periș către Buftea cu mare viteză. Dar pe la mijlocul kilometrului 24, deodată s-aude un șuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluier scurte, și trenul se oprește pe loc, producând o zguduitură puternică.

Ce e? Ce e?... Toți pasagerii sar înspăimântați la ferestre, la uși, pe scări...

– Goe! puișorule! Goe! strigă tanti Mița și se repede afară din compartiment.

Goe este în coridor... De ce s-a oprit trenul?

2. Numiți norme pe care ar trebui să le respecte personajul principal.

ATELIER

1. Stabiliți corespondența dintre proverbe și comportantul vizat, asociind cifra cu litera potrivită.

① Este necesar să știi să te porți cu lumea, căci fără lume nu poți trăi. (proverb bengalez)

a) comportamentul în familie;

b) comportamentul în locuri publice;

② Sunt vrednici de laudă copiii care ascultă de părinți. (proverb latin)

c) comportamentul în școală.

2. Observați imaginile.

- Selectați-le pe cele în care fata și băiatul au un comportament corect. Argumentați alegerile.
- Menționați normele morale încălcate.

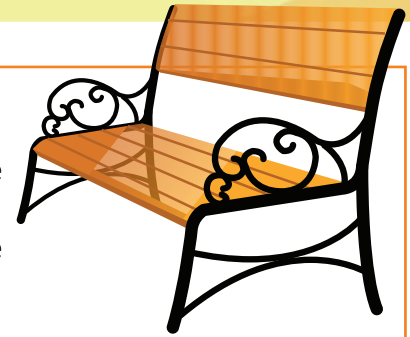
JOC de ROL

- Creați jocuri după model: *De vorbă cu banca.*

Banca: Nu vreau să fii prietenul meu! Știu cum te-ai purtat cu una dintre surorile mele!

Copilul: Te rog să mă accepți! Mi-am cerut iertare și am spălat banca pe care o murdărisem. Mi-a părut foarte rău!

- Aduceți-vă aminte dacă ați greșit față de un coleg, de un prieten, față de bunurile personale sau bunurile clasei. Cereți-vă scuze și explicați cum v-ați schimbat comportamentul.

ACTIVITATE ÎN PERECHI

1. Căutați explicația cuvintelor *decizie*, *reacție*, *satisfacție* în dicționarul online (pe calculatorul clasei, pe tabletă sau pe calculatorul de pe telefonul mobil).

- Formulați enunțuri în care să folosiți acești termeni, făcând referire la comportamentul în familie, în școală și într-un loc public.

2. Creați dialoguri după imaginile de mai jos. Evidențiați aspecte ale comportamentului civic.

3. Descoperiți, în careu, cuvintele care definesc un comportament moral-civic.

A	N	S	T	O	L	Z	B	C	F	C	G	F	A	I	K	M
X	V	B	G	E	N	E	R	O	Z	I	T	A	T	E	J	P
D	R	S	O	L	I	D	A	R	G	N	I	L	E	N	E	S
E	R	Y	U	H	B	G	J	E	K	S	M	S	N	M	O	R
G	T	Q	W	S	D	F	V	C	B	T	I	K	T	L	N	B
D	E	R	T	G	F	J	B	T	H	E	D	L	U	Y	P	F

SĂ COMPLETĂM ÎMPREUNĂ

- Desenați un copac pe o foaie de flipchart.
- Scrieți într-un dreptunghi, la baza coroanei, începutul unui enunț: *Am greșit din cauză că...*
- Fiecare elev va lipi pe crengile copacului un bilețel în care va recunoaște o greșeală pe care a făcut-o, își va cere iertare sau va promite că nu va mai repeta greșeala.

POȚI MAI MULT

SPRE VÂRFUL PIRAMIDEI

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

Pasul 1. Se desenează o piramidă pe o foaie flipchart.

Pasul 2. Fiecare elev scrie pe bilețele câte un exemplu de comportament moral-civic pozitiv manifestat în familie, în școală, în grupul de prieteni și în locurile publice. Pe un bilețel va nota o normă morală.

Pasul 3. Se amestecă bilețelele. Fiecare elev extrage, pe rând, câte un bilețel. Îl citește și îl lipește pe treapta potrivită.

MODEL DE BILEȚELE:

„Îl voi ajuta pe colegul meu de bancă să termine desenul.“

„Să spui adevărul!“

„Îți mulțumesc, bunicule!“

„Suntem prieteni, dar nu sunt de acord cu tine. Ai greșit!“

„Vă rog să cumpărați medicamentele înaintea mea! Văd că vă este foarte rău.“

„Am dus câinele în spațiul special amenajat.“

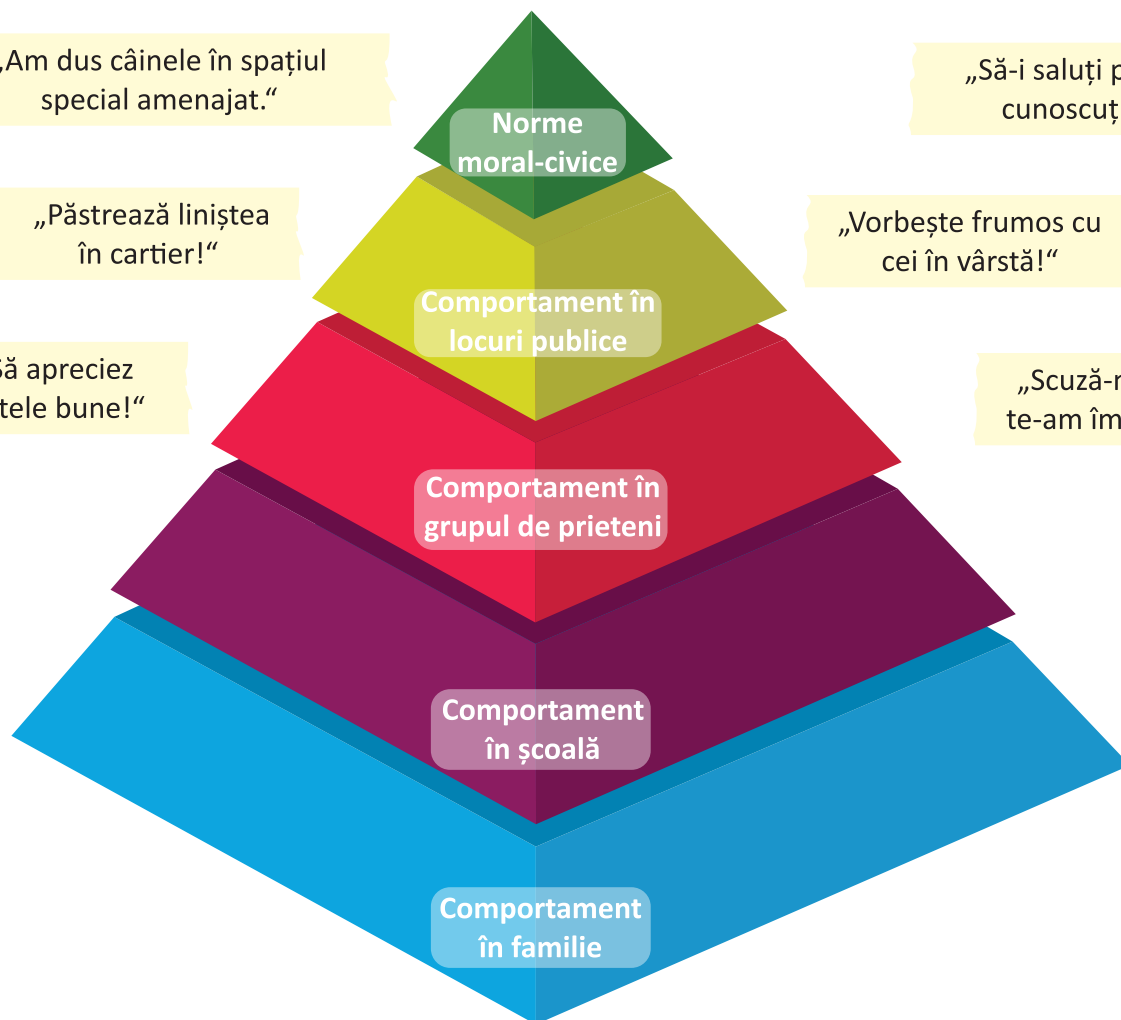
„Să-i saluți pe cei cunoscuți!“

„Păstrează liniștea în cartier!“

„Vorbește frumos cu cei în vârstă!“

„Să apreciez faptele bune!“

„Scuză-mă că te-am împins!“

LECTURĂ

Scrisori către Vasile Alecsandri fragment

după Ion Ghica

Nicu Bălcescu

Londra, 25 octombrie 1886

Scumpe amice,

Iată câteva aduceri-aminte din tinerețe, în cari vei găsi multe despre viața unora din oamenii generației noastre cu care în tinerețe te-ai găsit în contact și pe aceeași cale, oameni ageri, a căror viață, deși scurtă în ani, dar a fost bogată în fapte; căci au știut a suplini timpului printr-o activitate și un devotament fără preget, așa că au putut lăsa nu numai regrete în sufletele acelor cari au avut norocul de a-i cunoaște de aproape și a le aprecia calitățile inimii și ale inteligenței, dar au lăsat urme neșterse în literatura și în istoria țării noastre.

Armează-ți dar răbdarea și așteaptă-te la o serie lungă de epistole.

Nr. 1: Nicu Bălcescu

Odată, ieșind de la școală, apucasem drumul spre casă, luând prin scurta ulicioară care începea în poarta Colegiului „Sfântu Sava“, între curtea Petrescului și casa cu pridvor a stareșului grec al mănăstirii, și se sfârșea în unghiul bulevardului și a stradei Academiei, unde era de o parte, la dreapta, casa Dobrotineanului, și la stânga, casa Spahiului. Poarta școlii era la câțiva pași de ușa bisericii, cam în locul unde s-a ridicat statuia lui Lazăr. Acolo se așezau pe vine în șir, unul lângă altul, merari, simigii și bragagii cu panerele lor.

Un găligan de școlar, cât un bivoli de mare, tăbărâse pe un băiat slab și firav, îl trântise la pământ și-i căra la pumni, căutând să-i ia din mână o bucată de halviță.

Goliatul, căruia toți îi ziceam Sotea, pentru că era de o putere de care numai vărul meu Mavru îi venea de hac, își petrecea timpul mai mult la poarta școlii, între plăcintari și salepcii, decât în clasă. Îndată ce cumpăra cineva un covrig sau un măr, el se repezea ca un erete și i-l smulgea din mână; grație puternicilor săi pumni, răspândise o așa groază printre băieți, încât mulți îi plăteau tribut în natură sau în parale, ca să nu-i bată sau ca să-i protejeze în contra altor camarazi.

De astă-dată, însă, găsisese împotrivire, băiatul, deși trântit la pământ, dar nu lăsa să-i scape halvița; o apăra din mâni și din picioare, cu dinții și cu unghiile.

Fie din indignare, fie că puteam conta pe camarazii care veneau în urmă, mi-am luat inima în dinți și m-am aruncat în ajutorul celui slab și asuprit.

Cea dintâi grijă a băiatului când s-a ridicat de la pământ a fost să caute să-și adune după jos foile caietului său, zdrențuite și risipite în luptă, operație lungă și migăloasă, la care i-am dat și eu o mână de ajutor.

A doua zi când m-am dus la școală, l-am găsit în ușa clasei a IV-a; cum m-a văzut, și-a scos șapca, arătându-mi cu mulțumire caietul, zicându-mi:

„Uite cum l-am dres de bine; noroc, zău, cu dumneata că mi se pierdea, păcat, o grămadă de muncă.“

Filele rupte erau lipite și cârpite fiecare la locul lor, cu o minuțioasă îngrijire.

EVALUARE

FB	•	•	•
B	•	•	
S	•		

1. Observă comportamentul ilustrat și scrie normele morale care reglementează relațiile cu ceilalți.

FB – trei norme scrise corect; B – două norme scrise corect; S – o normă scrisă corect.

2. Completează JURNALUL CU DUBLĂ INTRARE.

- Citește normele morale din partea stângă a jurnalului. Completează coloana alăturată cu exemple de comportament moral-civic.

NORME MORAL-CIVICE	COMPORTAMENT MORAL-CIVIC
Să nu furi!	
Să nu întrerupi o conversație!	
Să fii respectuos!	

FB – trei exemple corecte; B – două exemple corecte; S – un exemplu corect.

3. Formulează câte un enunț din care să reiasă un comportament moral-civic definit de valorile morale de mai jos.

altruism în școală

necinste în locuri publice

responsabilitate în familie

FB – trei enunțuri corecte; B – două enunțuri corecte; S – un enunț corect.

4. Ilustrează în desen un comportament moral-civic pozitiv sau negativ în grupurile date:

familie

școală

grup sportiv

FB – trei comportamente ilustrate; B – două comportamente ilustrate; S – un comportament ilustrat.

5. Selectează expresiile care evidențiază respectarea unor norme morale.

Buna ziua!

Îmi cer scuze!

Nu-mi pasă!

Succes!

FB – trei expresii selectate; B – două expresii selectate; S – o expresie selectată.

RAPORTURILE NOASTRE CU CEILALȚI OAMENI (IV). COMPORTAMENTE MORAL-CIVICE

„E bine să te înduioșezi de nenorocirea prietenilor, dar e mai bine să le vii în ajutor.”

Voltaire, scriitor și filozof francez

Comportamente pro sociale

Comportamente antisociale

Recapitulare

Evaluare

La finalul acestei unități de învățare, vei fi capabil:

- ✓ să recunoști comportamentele pro sociale/antisociale în diferite contexte de viață;
- ✓ să-ți manifesti acordul sau dezacordul față de comportamente pro sociale sau antisociale, argumentându-ți atitudinea;
- ✓ să argumentezi adoptarea unui anumit comportament;
- ✓ *să participi activ la proiecte inițiate la nivel de clasă, de școală sau la nivelul comunității locale și bazate pe ajutorare, cooperare, toleranță.

COMPORTAMENTE MORAL-CIVICE

LECȚIA 1

Comportamente prosociale

ȘTIU...

- cum e să primești ajutor din partea altor persoane;
- cum să procedez în folosul altor persoane;
- ce am simțit când am colaborat cu membrii unui grup pentru rezolvarea unor sarcini.

VREAU SĂ ȘTIU

- Ce înseamnă un comportament prosocial?

LUCRĂM ÎN PERECHI

- Comentați proverbele următoare. Prezentați în fața clasei exemple din viața cotidiană.

„Bine faci, bine găsești.“

„Ca să fii fericit, ajută-l pe celălalt să fie fericit.“

- Precizați valorile morale promovate prin mesajul proverbelor.

CITIM ȘI DEZBATEM

„Era al nu știu câtelea atac asupra redutei Grivița. Regimentul de dorobanți ataca neconținut, bătăndu-se pe viață și pe moarte pentru libertatea țării.

În primele rânduri, dovedind un curaj fără seamăn, alerga portdrapelul, sergentul Ilie Petcu.

Înaintând cu steagul fluturând în vânt, sergentul a fost grav rănit. Explozia unui obuz smulse pâna tricolorului, pe care vântul o purtă spre liniile dușmane... Mai iute a fost însă ostașul Toader Cristea. Nici cât ai clipi n-a durat saltul făcut de el.

– După steag, băieți!, tună vocea ostașului.

Și steagul românesc a fost ridicat pe cel mai înalt parapet, așa cum doriseră cei care îl purtaseră neînfricați spre victorie.”

(Petru Demetru Popescu – *După steag, băieți!*)

- Ce valori și norme morale caracterizează comportamentul celor doi soldați?
- Pentru cine se sacrificau soldații? De ce?

OBSERVĂM ȘI DISCUTĂM

- Comportamentul unui individ sau al unui grup poate avea urmări pozitive asupra altor persoane.

CONCERT CARITABIL

- Precizați dacă faptele ilustrate sunt efectuate intenționat în folosul altor persoane sau întâmplător.
- Stabiliți ce recompense așteaptă cei care le efectuează. Explicați răspunsul dat.

REȚINEM

Comportamentele unor persoane care au efecte pozitive asupra uneia sau a mai multor persoane sunt considerate comportamente prosoziale. Acțiunile prosoziale au loc deoarece oamenii sesizează trăirile altora, simt că e bine să acorde ajutor și au avut modele pozitive în jurul lor sau în mass-media.

Comportamentul prosocial se poate manifesta prin: ajutorare, cooperare, competiție, toleranță, sprijin, voluntariat etc.

COMUNICĂM ȘI LUCRĂM

1. Observați imaginile.

Mulțumesc pentru ajutor.
Mama se simte mai bine.

Pregătim acest spectacol
pentru copiii internați în
spitalul din cartier.

- Cum credeți că au sprijinit colegii fetei pe mama acesteia?
- Cum se vor simți copiii bolnavi după susținerea spectacolului? De ce?

2. Imaginează-ți că în clasa ta există un coleg care are o situație financiară grea. Se organizează o excursie, dar el nu poate să participe. Unii colegi vor să-l ajute să participe și el. Alții nu sunt de acord, deoarece cheltuielile ar fi prea mari.

- Tu cum ai proceda? Motivează răspunsul.
- Cum te-ai simți dacă ai fi în locul aceluia coleg?

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

3. Explicați următoarele cuvinte cu ajutorul unui dicționar online.

*ajutorare, cooperare, competiție, sprijin,
toleranță, voluntariat*

4. Dați exemple de comportamente prosoziale în care ați fost implicați deoarece:

- Ați simțit că așa e bine să ușurați suferința cuiva.
- Ați învățat de la părinți, profesori sau colegi ce înseamnă să faci bine.
- Ați urmat modele din televiziune sau presă.

TERMENI IMPORTANȚI

prosocial, ajutorare, cooperare, competiție,
toleranță, sprijin, voluntariat

JOC de ROL

DE-A POVESTITORUL

Un elev începe o poveste care vizează promovarea unei valori sociale, de exemplu toleranța, adică acceptarea comportamentului altei persoane, chiar dacă noi îl dezaprobăm.

- Era aniversarea Mariei. Voia să-și invite colegii. Să-l invite și pe Victor? El era tare pofcios, mânca mult și era gras.

CONTINUĂ POVEȘTEA!

- La un moment dat, va spune continuă povestea și va interveni alt coleg.
- Jocul se termină după ce participă toți elevii din grup. Se va menționa că finalul poveștii va fi fericit.

PORTOFOLIU

- Notează, timp de o săptămână, comportamente prosoziale prezentate în emisiunile TV.
- Selectează articole și imagini din presă care ilustrează forme ale unui comportament prosocial.
- Elaborează planul unui joc de rol care să evidențieze relațiile pozitive care pot exista între copiii care aparțin altei religii.

POȚI MAI MULT

BUCURIA DE A DĂRUI

- Discutați despre gravitatea situațiilor ilustrate.
- Dați exemple de comportament prosocial, având în vedere valorile morale: ajutorare, generozitate, solidaritate, apărarea proprietății, protejarea și sprijinirea celorlalți.

LECTURĂ

Incendiul fragment

de Edmondo de Amicis

Azi-dimineață, tocmai când terminasem de copiat partea mea din povestea *De la Apenini la Anzi* reflectam la o temă pentru compoziția liberă pe care ne-a dat-o învățătorul.

– Enrico, iată o temă bună pentru compoziția ta: pompierii. Încearcă să scrii ceea ce îți povestesc. Eu i-am văzut în acțiune acum doi ani, într-o seară când ieșeam de la un spectacol, la teatrul Balbo, noaptea târziu. Intrând pe via Roma, am văzut o lumină neobișnuită și un val de oameni care alergau; ardea o casă: limbi de flăcări ieșeau în vâlvătăi și nori de fum pe ferestre și din acoperiș; oameni și femei apăreau la geamuri și dispăreau, scoțând strigăte desperate; la poarta de la intrare era o înghesuială nemai-pomenită; mulțimea striga: „Ard de vii! Ajutor! Pompierii!”

Sosi, în sfârșit, o mașină și din ea au sărit, în fuga mare, patru pompieri.

Ca să ajungă la camerele unde rămăseseră chiriașii închiși, pompierii nu mai aveau altă cale decât acoperișul. Au luat-o repede spre acoperiș și, după un minut, am văzut ca o fantomă neagră sărind printre coșuri și fum. Era caporalul sosit acolo înaintea celorlalți.

Lumea credea că e prea târziu.

– Nimeni nu mai scapă! strigau cu toții.

– Pompierii ard în flăcări!

– S-a sfârșit. Au murit.

Scara, sprijinită de acoperiș în fața unei alte ferestre, era destul de distanțată de pervazele ferestrei. Oare cum ar fi putut ajunge la scară și coborî, totuși, pe ea? În timp ce toți puneau întrebarea aceasta, unul dintre pompieri se strecură afară pe fereastră, puse piciorul drept pe marginea ferestrei și așa, suspendat, în aer, luând în brațe, unul câte unul, pe toți chiriașii pe care ceilalți tovarăși i-i ofereau dinăuntru, îi întinse unui alt pompier, urcat pe scară din stradă, care, prinzându-i solid de mijloc, îi coborî, unul după altul, ajutați de alți pompieri de jos. Trecu mai întâi femeia de pe balustradă, apoi o fetiță, o altă femeie, un bătrân. Toți erau salvați.

Mulțimea îi primi pe toți cu o explozie de aplauze; dar când apăru ultimul, avangarda salvatorilor, cel care înfruntase înaintea tuturor celorlalți abisul, cel care ar fi murit dacă ar fi trebuit să moară cineva, mulțimea l-a salutat ca pe un erou triumfător, strigând și întinzându-i brațele plini de admirație și de recunoștință, iar în câteva clipe numele lui neînsemnat, Giuseppe Robbino, răsună în sute de guri...

Ai înțeles? Asta înseamnă curaj, curajul inimii care nu raționează, care nu șovăie, care merge înaintea orbește, iute ca fulgerul, oriunde ar auzi glasul cuiva care e pe moarte.

COMPORTAMENTE MORAL-CIVICE

LECȚIA 2

Comportamente antisociale

ȘTIU...

- că au existat situații în care m-am purtat urât cu cei din familie, de la școală sau din comunitatea locală;
- că uneori am avut dreptate, alteori nu;
- că alte persoane au un comportament agresiv.

VREAU SĂ ȘTIU

- Ce înseamnă un comportament antisocial?
- Poate fi schimbat? Cum?

LUCRĂM ÎN PERECHI

- Comentați citatul următor. Explicați, folosind un exemplu din viața cotidiană.

„Secretul și farmecul vieții noastre nu stau în lipsa unui conflict, ci în hotărârea și priceperea noastră de a-l rezolva.”

A.S. Makarenko – scriitor și pedagog rus

CITIM ȘI DEZBATEM

„Elevii se ridicaseră și spusese în cor Bu-năă ziua!, iar învățătoarea le spusese să stea jos și o clipă se lăsa liniștea, apoi începu lecția într-un chip firesc... Dar, după zece minute, când puse o întrebare clasei, numind pe unul dintre elevi să răspundă, se petrecu un lucru neprevăzut: cineva șoptise.

Întrebuse și rugase să se ridice în picioare cel vinovat, dar clasa a continuat să tacă, nimeni nu se ridicase în picioare, nimeni nu-și recunoscuse vina, iar învățătoarea voia să nu treacă peste acest lucru mărunț la prima vedere, dar foarte important pentru ea, de care depindeau multe.

– Aștept. Dar nu așteptă mult și reluă imediat: Ce fel de elevi sunteți voi?! Este necinstit să se sufle când răspunde cineva. Și când s-a făcut o necinste, voi nu aveți curajul să recunoașteți, să luați atitudine?

Dar de data aceasta nimeni nu se ridică.”

(Vasile Rebreanu – *Învățătoarea*)

- De ce crezi că era important ca învățătoarea să îl descopere pe elevul care șoptise?
- Ce dovedește elevul care nu și-a recunoscut vina?
- Cum crezi că influențează comportamentul celui care șoptise atitudinea celorlalți?

OBSERVĂM ȘI DISCUTĂM

- Unele persoane se manifestă agresiv în grupurile din care fac parte.

- Identificați formele de comportament negativ ilustrat.
- Găsiți soluții de rezolvare a conflictelor ilustrate.

REȚINEM

Comportamentele unor persoane prin care nu se respectă normele morale, se încalcă drepturile celorlalți și care au efecte negative asupra celorlalte persoane sunt considerate comportamente antisociale. Conflictul și agresivitatea pot fi verbale sau fizice. Comportamentul antisocial se poate manifesta ca: furie, ceartă, revoltă, insultă, calomnie, răz bunare, bătaie etc.

Comportamentul antisocial poate fi învățat de la o persoană care joacă rolul unui model. Acest tip de comportament se poate schimba prin dezbateri, prezentarea de modele pozitive, analiza comportamentului și urmărilor acestuia etc.

COMUNICĂM ȘI LUCRĂM

1. Observați imaginea.

- Au un comportament prosocial persoanele ilustrate? De ce?
- Ce efecte negative pot avea astfel de comportamente asupra celorlalți?

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

Formați 6 echipe. Scrieți pe fețele unui cub realizat la ora de matematică cuvintele: DESCRIE, COMPARĂ, ANALIZEAZĂ, ASOCIAZĂ, APLICĂ, ARGUMENTEAZĂ.

Fiecare echipă abordează o cerință scrisă pe fețele cubului.

1. Descrie un comportament agresiv.
2. Compară efectele celor două tipuri de comportamente: prosocial și antisocial.
3. Analizează un exemplu de comportament agresiv petrecut în comunitatea locală.
4. Asociază cuvântul „agresiv” cu altele cu înțeles asemănător. Exemplu: violent.
5. Aplică simulând în fața clasei o stare conflictuală.
6. Argumentează de ce violența poate fi învățată din modele din unele desene animate.

TERMENI IMPORTANȚI

conflict, agresiune, furie, insultă, violență fizică, violență verbală, calomnie

JOC de ROL

- Stabiliți personajele: profesorul, elevii, 4 colegi care se pregătesc pentru Olimpiada de Educație Civică.
- Simulați întâi dorința de a fi ajutați de colegi, apoi superioritatea afișată în timpul orelor, după premiere.
- Găsiți modalități de a-i încuraja, respectiv de a le schimba comportamentul negativ.

PROIECT

- Realizați desene în care să ilustrați comportamente antisociale întâlnite în școală și comunitatea locală. Fotografați desenele și creați un Power Point (PPT).
- Concepeți un pliant cu desenele realizate și îndemnuri potrivite titlului de mai jos.

STOP VIOLENȚEI!

- Apreciați lucrările și acordați calificative celorlalte echipe.

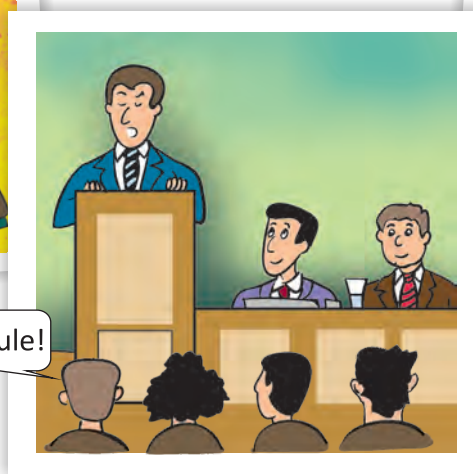
POȚI MAI MULT

ÎMPREUNĂ VOM REUȘI!

- Formați trei grupe de lucru.
- Identificați comportamentul antisocial ilustrat, apoi completați câte un tabel după modelul dat.
- Prezentați activitatea în fața celorlalte grupe. Susțineți activitatea colegilor, prezentând exemple din viața cotidiană și din mass-media. Evidențiați măsurile necesare pentru ameliorarea sau înlăturarea efectelor comportamentelor antisociale prezentate.

Acțiune antisocială	Urmări pentru partea:		Norme morale
	afectată	vinovată	
<ul style="list-style-type: none"> • furt, hoție	<ul style="list-style-type: none"> • teamă; • spaimă; • nesiguranță; • neîncredere; • distrugere	<ul style="list-style-type: none"> • dezprobarea publică; • marginalizare; • pedeapsă legală (amendă, privare de libertate)	<ul style="list-style-type: none"> • Să nu furi! • Să fii cinstit! • Să-i respecti pe ceilalți! • Să respecti proprietatea!

- Cine fură azi un ou mâine va fura un bou.
- Dacă ai furat o dată, ești hoț pentru toată viața.
- Ori fură, ori ține sacul, tot hoț e.

Hoțule!

Voi minți în interviul pe care îl voi da că este vinovat colegul meu ca să mă răzbun.

REVISTA PRESEI

CÂND AUD DE TERORISM, TURIȘTII FUG CÂT VĂD CU OCHII

„Ceea ce ar fi trebuit să fie un weekend plin de cumpărături și vizite la muzee s-a transformat în pustietate după atacurile teroriste...”

Dacă te plimbai în weekendul care a trecut prin cartierul Marais, ai fi fost surprins de faptul că era aproape pustiu. Mai mult, turiștii s-au speriat de atacurile teroriste, așa că și-au regândit vacanțele...”

www.ziare.com, articol de Constantin Pescaru,
din 18 noiembrie 2015

COPIII FAMILIILOR SINISTRATE DIN VAIDEENI AU PRIMIT RECHIZITE DIN PARTEA ARHIEPISCOPIEI RÂMNICULUI

„Arhiepiscopia Râmnicului a oferit luni pentru copiii locuitorilor sinistrați din comuna Vaideeni mai multe seturi de rechizite, constând în caiete, pixuri, creioane colorate și cărți, cu ocazia deschiderii anului școlar...”

www.ziare.com, articol preluat din *Curierul de Râmnic*,
din 18 septembrie 2014

ÎNCET, VIAȚA ÎȘI INTRĂ ÎN NORMAL DUPĂ URAGANUL-MONSTRU SANDY...

„Sandy a lovit Manhattanul cu valuri record de peste patru metri, iar apa oceanului a inundat părți din acest cartier, distrugând rețeaua de distribuție a electricității și paralizând transportul cu metroul. Oficialii spun că sute de mii de persoane vor rămâne probabil fără curent electric cel puțin până la sfârșitul săptămânii. De asemenea, metroul ar putea rămâne închis până săptămâna viitoare...”

www.zf.ro, articol de Radu Bostan și Bogdan Cojocaru,
din 1 noiembrie 2012

RECAPITULARE

CITIM ȘI DEZBATEM

- „Omul trebuie să dezvolte, pentru orice formă de conflict uman, o metodă care să respingă răzbunarea, agresiunea și represaliile. Fundamentul acestei metode este dragostea.”

Martin Luther King, jr. – luptător nord-american pentru drepturile civile ale persoanelor de culoare din SUA

- Împărțiți o coală de hârtie în patru, ca în model. Completați apoi cadranele, rezolvând cerințele date.

<ul style="list-style-type: none"> Transcrie cuvintele (din citatul de mai sus) care caracterizează comportamentul antisocial. 	<ul style="list-style-type: none"> Alcătuiește un enunț în care să folosești cuvântul care definește modul de manifestare a comportamentului prosocial.
<ul style="list-style-type: none"> Formulează două întrebări legate de conținutul citatelor care încep cu: Cine...? De ce...? 	<ul style="list-style-type: none"> Realizează un desen care să ilustreze un comportament ca efect al dragostei și respectului față de semenii.

LUCRĂM ÎN PERECHI

1. Transcrieți tabelul de mai jos. Fiecare elev din pereche va completa rubrica „Ce faci dacă...?”, dând câte un exemplu referitor la comportamentul prosocial și cel antisocial. Celălalt va da răspunsurile la rubrica „Am procedat bine” și va evalua răspunsul cu DA sau NU.

Ce faci dacă... ?	Am procedat bine?	DA/NU
Unul dintre colegi încearcă să te jignească spunându-ți „Tocilarul”.	Voi încerca să discut cu el despre importanța studiului în școală.	Da Nu

- La final, fiecare citește răspunsul dat de celălalt și va evalua răspunsul colegului.

2. Transcrieți cuvintele și completați o structură asemănătoare modelului dat. Analizați întâi modelul.

cuvânt-cheie	ajutorarea	cuvânt-cheie	conflictul
două însușiri	nesperată necesară	două însușiri	... ...
trei acțiuni	văzând sperând acordând	trei acțiuni	... ...
un enunț	Este utilă pentru sinistrați.	un enunț	...
concluzie, esență	voluntariat	concluzie, esență	...

3. Propuneți alte structuri de acest fel.

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

Formați echipe de câte 4 elevi. Rezolvați sarcinile și prezentați rezultatele în fața clasei.

1. Citiți enunțurile.

a) Colegul nostru ți-a luat pachetul din ghiozdan.

– Da, mi-am dat seama.

– Nu-l cerți? Nu-i faci nimic?

– Nu. Familia lui întâmpină greutăți.

b) – Unde te duci? Ce ai în sacoșă?

– I-am rugat pe părinții mei să facem niște pachete pentru colegul nostru. Familia lui se descurcă foarte greu.

- Care dintre situații prezintă un comportament prosocial? De ce?
- Poate cealaltă situație să-l determine pe copil să aibă un comportament antisocial în viitor? Explică.

2. Pe stradă, în fața ta, un trecător se împiedică și cade. În timp ce cade, îi iese portofelul din buzunar. Un alt cetățean îi ia portofelul. Ce atitudine vei avea? Alege unul din răspunsurile următoare. Motivează alegerea-făcută.

- Nu mă amestec
- Încerc să îi acord ajutor
- Cer sprijinul altui adult
- Îi atrag atenția persoanei care a luat portofelul
- Cer sprijinul unui adult, informându-l și despre portofel

3. Imaginați-vă că, în urma unui cutremur, o parte din casa vecinului a fost grav afectată. Consultați-vă și răspundeți la întrebări.

- Cum poți dovedi solidaritatea cu suferința vecinului?
- Ce relații intervin între persoanele care participă voluntar la ajutorarea victimelor?
- Ce valori morale crezi că îi caracterizează pe oamenii care nu intervin ca să acorde sprijin?
- Ce acțiuni antisociale pot să aibă loc în situația creată de un cutremur?
- Cum pot unele instituții să dea dovadă de comportament prosocial?

JOC SEMAFORUL

Jocul se desfășoară în grupe de câte 4 elevi. Elevii vor simula un conflict. Profesorul va spune, pe rând: 1. Roșu; 2. Galben; 3. Verde. Elevii vor respecta următorii pași:

1. Oprește-te și gândește-te!

- Analizați conflictul.
- Găsiți soluții pentru rezolvarea comportamentului antisocial.

2. Decide!

- Comparați soluțiile.
- Alegeți cea mai bună soluție.

3. Acționează!

- Elevii descriu acțiunile pozitive.
- Aduc argumente pentru a susține comportamentul schimbat.

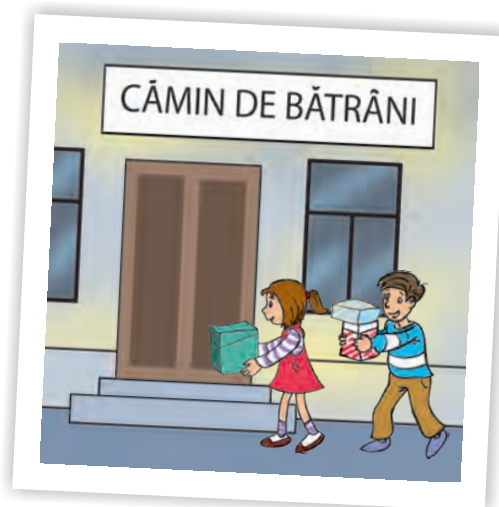
POȚI MAI MULT

ÎN VIZITĂ LA BUNICI

- Formați patru echipe de elevi.

CE VOM REALIZA?

- O vizită la un cămin de bătrâni

DE CE VOM REALIZA PROIECTUL?

- Vom dona produse alimentare: fructe și legume.
- Vom oferi cărți.
- Vom ajuta cabinetul medical cu diferite consumabile: vată, plasturi, comprese sterile, leucoplast, spirt, apă oxigenată etc.
- Le vom oferi un mic spectacol.

CUM VOM LUCRA?

Se stabilesc sarcinile de lucru:

- O echipă primește, sortează și împachetează legumele și fructele.
- A doua echipă colectează și împachetează cărțile.
- A treia echipă pregătește și distribuie materialele pentru susținerea unui program artistic.
- A patra echipă colectează produsele medicale consumabile și le așază în pungi.
- Alte activități: discuții cu bătrânii, ajutor acordat celor care nu se pot deplasa singuri.

Scrisoare pe adresa unui chiulangiu fragment

după Mircea Sântimbreanu

În sfârșit, m-am hotărât să-ți scriu, vitregul meu stăpân. Sunt servieta ta, prea amărâta ta servieta. Trebuie să-ți spun că n-am fost totdeauna amărâtă. Dimpotrivă. A fost o vreme – acum o lună și ceva – când eram mândră, fericită... Și cum era să nu fiu, când, abia ieșită din rafturile librăriei, intram de-a dreptul în clasa a VII-a, și încă la brațul tău?

Așadar, îmi ziceam acum o lună și ceva: „Iată cum mi-a surâs norocul. O să mă duc la școală și o să învăț de toate, și o să fiu respectată și de tine – stăpânul meu –, și de alții.” Eram doar o pereche atât de reușită!

Tocmai de aceea când, într-o bună zi de la începutul școlii, am văzut orarul lipit pe dinăuntru al capacului meu, mai să mă înăbuș de fericire. Aveam ce învăța: și fizică, și chimie, și algebră, și câte altele, de care nici nu auzisem. De abia așteptam să intru a doua zi la ore. Citeam îmbujorată pe orar: „Prima oră, fizică, a doua, chimie, a treia, matematică”. În sfârșit, am ajuns undeva și ne-am oprit. Nu era nicio școală primprejur. Eram mirată: Dar mi-am zis: „Stăpânul meu știe mai bine ce e și unde se predă fizica”. M-ai așezat – era ora 8 – jos, la vreo șapte pași de o haină a ta, apoi ai început să alergi împreună cu alți câțiva după o minge... Era, probabil, prima lecție. O țin minte și acum pe dinafară. Ea conținea, spre încântarea mea, o bogăție de noțiuni ca: Șuut! Bară! Corner! Henț! Fault! Ofsaid!

Așa o fi în clasa a VII-a, așa o fi la fizică, îmi ziceam, așteptând să se sfârșească odată prima lecție. Și iată că la sunetul unui fluier s-a dat recreație... „Acum e bine, mi-am zis, începe chimia... Voi câștiga noi cunoștințe.”

M-ai luat, într-adevăr, și m-ai dus în celălalt capăt al terenului. Am aflat, așadar, că pentru chimie trebuie „schimbate porțile”.

Ce să mai spun de mirarea mea când, ora a treia, la algebră, mi-a fost dat să aud exact aceleași noțiuni?! În plus, doar noțiunea matematică de: „4-0” care – mi-am dat seama – te făcea foarte fericit și chiar respectat. Apoi ne-am dus acasă și ne-am odihnit.

A doua zi aveam geografie, română și anatomie, în prima oră am poposit pe o costișă, într-un cârng. „Da, asta geografie! mi-am zis. În aer liber, în natură”. Și așteptam, numai ochi și urechi. Ai uns, preț de un ceas, cu clei, niște scaieți. În ora de română te-ai pus la pândă, târându-te de-a bușilea. La lecția de anatomie, în schimb, ai prins vreo trei sticleți ce se încleiaseră, amărâți, pe scaieții de la geografie.

Ai plecat spre casă fericit. Eram și eu, servieta ta. Aflasem ce-i geografia, și româna, și anatomia. Simplu, într-o jumătate de zi.

Ziua a treia așteptam istoria și geometria. Am poposit pe malul unui râu, la pescuit. M-am dumirit curând: diferența dintre istorie și geometrie este că la istorie prinzi trei plătici, iar la geometrie numai două.

Erai mândru. Și eu. În trei zile, programa ta școlară nu mai avea niciun secret pentru mine. Îmi cunoșteam toate îndatoririle: la fizică, chimie și algebră trebuia să încasez lovituri de picior, la geografie și română să adăpostesc sticleți, iar la istorie și geometrie să miros a pește...

EVALUARE

FB	•	•	•
B	•	•	
S	•		

1. Completează propozițiile, alegând cuvintele potrivite.

negativ

pozitiv

fără

- Comportamentele prosociale sunt acte apreciate... de societate.
- Comportamentele antisociale au consecințe... asupra altor persoane.
- Sprijinul este o formă de comportament în folosul altor persoane efectuat... așteptarea unei recompense.

FB – trei propoziții; B – două propoziții; S – o propoziție.

2. Denumește forma de comportament recunoscută în imagini.

FB – trei denumiri corecte; B – două denumiri corecte; S – o denumire corectă.

3. Formulează câte un enunț pentru a exemplifica următoarele forme de comportament.

cooperare

calomnie

voluntariat

FB – trei enunțuri corecte; B – două enunțuri corecte; S – un enunț corect.

4. Argumentează de ce ești/nu ești de acord cu acțiunile de pe etichete.

Am donat sânge pentru răniții dintr-un accident rutier.

O țară a atacat o țară vecină.

O caravană cu medicamente se îndreaptă spre sinistrați.

FB – trei argumente corecte; B – două argumente corecte; S – un argument corect.

5. Formulează trei enunțuri din care să reiasă felul în care poate fi influențat comportamentul pozitiv al unei persoane de situațiile ilustrate.

FB – trei formulări corecte; B – două formulări corecte; S – o formulare corectă.

DREPTURILE UNIVERSALE ALE COPILULUI

Unitatea

6

„Copilul are nevoie de protecție și îngrijire specială, inclusiv de o protecție juridică adecvată, atât înainte, cât și după nașterea sa.”

Convenția cu privire la drepturile copilului, Preambul

Drepturile și îndatoririle copilului (I)

Drepturile și îndatoririle copilului (II)

Respectarea și încălcarea drepturilor copilului

Recapitulare

Evaluare

La finalul acestei unități de învățare, vei fi capabil:

- ✓ să identifici drepturile universale ale copilului și îndatoririle care decurg din aceste drepturi în texte literare, imagini, desene animate, exemple date sau din viața reală;
- ✓ să recunoști respectarea sau încălcarea drepturilor în contexte diferite;
- ✓ să identifici consecințele care decurg din încălcarea drepturilor copilului;
- ✓ să ilustrezi respectarea sau încălcarea drepturilor universale ale copilului prin susținerea unui dialog, prin joc de rol, prin realizarea unor scheme, prin exemple din activitățile tale școlare sau extrașcolare.

DREPTURILE UNIVERSALE ALE COPILULUI

LECȚIA 1

Drepturile și îndatoririle copilului (I)

ȘTIU...

- că am drepturi în familie și la școală;
- că trebuie să respect reguli în familie și la școală;
- că mă bucur de drepturi în comunitatea locală.

VREAU SĂ ȘTIU

- Ce sunt drepturile și îndatoririle copilului?

OBSERVĂM ȘI DISCUTĂM

- Copiii se bucură de drepturi, ca și adulții. Drepturile copilului sunt menționate într-o Convenție semnată de cele mai multe țări de pe glob.

Pentru ora de științe vom împrumuta cărți de la bibliotecă și vom folosi insectarul școlii.

Am decupat o poză dintr-o carte împrumutată.

Nu te ascult. Ești prea mică. Am ascultat opinia fratelui tău. Este mai mare.

- Numiți drepturile și îndatoririle sugerate în ilustrații.
- Precizați drepturi pe care considerați că le aveți.
- Dați exemple de situații în care v-ați exercitat unele drepturi.

LUCRĂM ÎN PERECHI

- Comentați citatul următor. Numiți în fața clasei un drept și o îndatorire sugerate în citat.

„Dacă nu-i deprinzi pe copii să muncească, nu vor învăța nici să citească, nici să scrie, nici muzica, nici gimnastica, nici ceea ce cuprinde întreaga virtute a omului: respectul izvorât din exercitarea tuturor învățăturilor de mai sus.”

Democrit – filosof grec

COMUNICĂM ȘI LUCRĂM

1. Imaginați-vă că unul dintre colegi desfășoară o activitate extrașcolară pentru că părinții doresc să-l orienteze către o anumită profesie. Colegul nu a fost consultat asupra acestei decizii.

- Ce drept credeți că i-a fost încălcat colegului?
- Ce le-ați spune părinților?
- Cum trebuia să procedeze copilul?

2. Precizați modalități prin care persoanele enumerate mai jos contribuie la asigurarea dreptului la educație.

părinții, profesorii, polițiștii, actorii

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

1. Numiți situații în care, pentru respectarea unui drept al copilului, ați avut nevoie de un act de identitate.

2. Redactați o compunere, pornind de la proverbul:

Copacul cu rădăcini adânci nu se teme de furtună.

- Precizați drepturile copilului care trebuie respectate, astfel încât un cetățean să poată fi comparat cu un astfel de copac.
- 3. Argumentați contribuția instituției de mai jos la dezvoltarea fizică, mentală, spirituală și morală a copiilor.

Palatul Național al Copiilor, București

PORTOFOLIU

- Realizați postere cu imagini și articole din mass-media sau create de voi prin care să ilustrați diferite drepturi ale copilului.
- Așezați materialele pe pagina web a clasei.

CE SPUNE LEGEA?

Din Convenția cu privire la drepturile copilului:

- dreptul la viață;
- dreptul la un nume, o cetățenie, o familie;
- dreptul de a fi egali indiferent de rasă, sex, limbă, religie, opinie.
- dreptul de a se exprima liber;
- dreptul la informare;
- dreptul la asistență medicală;
- dreptul la educație, pe baza egalității de șanse;
- dreptul la odihnă și la vacanță, de a practica activități recreative.

JOC

- Mimați în fața clasei exercitarea unui drept și a unei îndatoriri care vă revin, pornind de la imaginile date.

RECOMANDĂRI DE LECTURĂ

- *Dumbrava minunată*, de Mihail Sadoveanu
- Selectați fragmente care prezintă drepturi ale copilului, respectate sau încălcate.

POȚI MAI MULT

PIRAMIDA DREPTURILOR

- Formați patru echipe.

DESFĂȘURAREA ACȚIUNII

- Scrieți patru bilețele, așezați-le cu fața în jos, apoi fiecare echipă trage unul.

1

2

3

4

- Observați piramida și identificați treapta pe care o aveți de completat. Desenați piramide pe o foaie flipchart.
- Discutați în cadrul echipei despre nevoile specifice fiecărei trepte. Dacă este nevoie, cereți lămuriri celorlalți colegi și cadrului didactic.
- Scrieți câte trei drepturi care sunt impuse de nevoile respective.
- Fiecare echipă prezintă drepturile enunțate.
- Cele patru echipe se reunesc pentru stabilirea unor drepturi din partea superioară a piramidei.

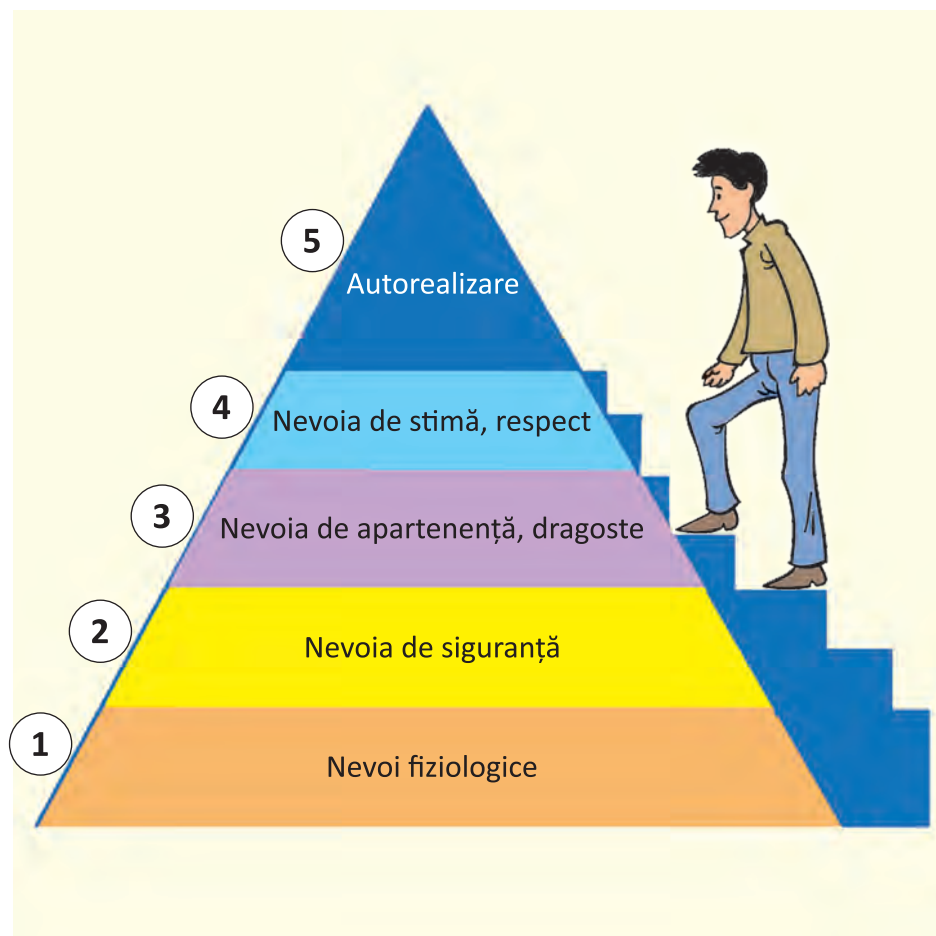
- realizarea personală a viitorului adult;

- încredere;
- respectul altora;

- familie;
- prieteni;
- grup social, religios, cultural etc.;

- sănătate;
- proprietate;

- hrană;
- apă;
- odihnă etc.

Piatra albastră

de Bruno Ferrero

Bijutierul era așezat la biroul său privind distrat strada prin vitrina elegantului său magazin.

O fetiță se apropie și-și lipi nasul de geam. La vederea unuia dintre obiectele expuse, ochii ei albaștri precum cerul se luminau. Intră hotărâtă în magazin și arătă cu degetul spre un splendid colier de peruzele albastre.

– E pentru sora mea. Puteți să mi-l împachetați frumos pentru un cadou?

Patronul magazinului o fixă din ochi pe micuța clientă și o întrebă:

– Câți bani ai?

Fără să pregete, ridicându-se pe vârfuri, fetița puse pe teighea o cutie de tinichea, o deschise și o goli. Căzură câteva bancnote de mică valoare, un pumn de monede, câteva scoici și niște figurine.

– Ajung? întrebă ea cu mândrie...

– Vreau să fac un cadou pentru sora mea mai mare. De când mama nu mai este, ea e cea care îi ține locul și niciodată nu are nici măcar o clipă pentru ea. Astăzi e ziua ei și sunt sigură că o voi face foarte fericită cu acest cadou. Piatra aceasta are aceeași culoare ca ochii ei.

Omul se duse în spate și reveni cu o hârtie de împachetat nemaipomenit de frumoasă, roșie cu auriu, cu care împachetă cu grijă cutia.

– Ia-o, spuse el fetiței. Și du-o cu grijă.

Fetița plecă foarte mândră, ținând pachetul ca pe un trofeu.

O oră după aceea, în bijuterie intră o fată frumoasă cu părul de culoarea mierii și cu niște ochi albaștri minunați. Puse cu hotărâre pe teighea pachetul pe care bijutierul îl făcuse cu atâta grijă și spuse:

– Colierul acesta a fost cumpărat de aici?

– Da, domnișoară.

– Și cât a costat?

– Prețurile practicate în acest magazin sunt confidențiale: nu privesc decât pe client și pe mine.

– Dar sora mea avea doar câțiva bănuți. N-ar fi putut cumpăra niciodată un colier ca acesta!

Bijutierul luă cutia cu prețiosul ei conținut, o închise, refăcu cu grijă ambalajul cadoului și-l înapoi fetei.

– Sora dumneavoastră a plătit. A plătit prețul cel mai mare pe care-l putea plăti cineva: a dat tot ceea ce avea.

DREPTURILE UNIVERSALE ALE COPILULUI

LECȚIA 2 Drepturile și îndatoririle copilului (II)

ȘTIU...

- ce efecte a avut asupra mea respectarea unui drept de către ceilalți;
- ce-am simțit când am respectat dreptul unei persoane.

VREAU SĂ ȘTIU

- Care sunt drepturile și îndatoririle copilului?

LUCRĂM ÎN PERECHI

Comentați următorul citat:

Nu te poți sustrage de la îndatoriri, rămânând totodată om de onoare.

(William Shakespeare – dramaturg și poet englez)

CITIM ȘI DEZBATEM

„La pomul de Crăciun au fost poftiți copiii tuturor prietenilor. Mai sunt de așezat jucăriile pe măsuta din jurul bradului și de pus pachetelele cu jucării.

O mulțime de copii năvălesc printre jucării. Sunt clipe de extaz. Ochii părinților s-au umezit de emoție.”

(I.Al. Brătescu-Voinești – *Nicușor*)

- Ce drepturi le-au fost respectate copiilor?
- Toți copiii se bucură de aceste drepturi? Argumentați răspunsul.

„Copilul era îmbrăcat la întâmplare, cu niște pantaloni bărbătești pe care nu-i avea de la taică-său și o bluză de femeie ce nu era a mamică-si. Nu știu cine îl îmbrăcase în zdrențe, de milă.”

(Victor Hugo – *Mizerabilii*)

- Ce drepturi credeți că i-au fost încălcate acestui copil?
- Cine credeți că ar trebui să se implice în ocrotirea copiilor cu probleme?

OBSERVĂM ȘI DISCUTĂM

- Respectarea drepturilor copilului contribuie la dezvoltarea fizică, intelectuală, morală a acestuia.

Școala noastră a inițiat proiectul „Cartierul meu e ca o floare”.

Hamuda este musulman și nu participă la orele de religie.

- Identificați care sunt drepturile copiilor.
- Explicați ce efecte poate avea respectarea drepturilor identificate pentru dezvoltarea morală a copiilor.
- Precizați formele de comportament prosocial prin care își vor exercita dreptul de a se asocia și de a fi egali indiferent de religie.

REȚINEM

Drepturile copilului sunt proclamate în Declarația drepturilor copilului, adoptată în anul 1959, de Organizația Națiunilor Unite.

Legea internațională a Drepturilor Copilului este Convenția cu privire la drepturile copilului, elaborată în 1989 și semnată de România în anul 1990.

UNICEF (Fondul Internațional de Ajutorare a Copiilor) are rolul de a susține acțiunile umanitare, afirmarea copiilor și respectarea drepturilor acestora.

STUDIU DE CAZ

Fiecare clasă dintr-o școală trebuie să aleagă un elev în juriul unui concurs de matematică.

Au fost propuși doi elevi: șeful clasei și cel mai bun elev la matematică, premiant la toate olimpiadele. Cei mai mulți elevi l-au ales pe colegul olimpic.

Șeful clasei s-a supărat.

- De ce crezi că a fost ales acel elev?
- Ce drept și-au exercitat elevii?
- De ce crezi că nu a fost ales șeful clasei? Tu cum ai fi procedat în locul liderului clasei?

COMUNICĂM ȘI LUCRĂM

1. Observați imaginile.

- Ce drepturi ale copilului sunt prezentate în ilustrații?
- Cine crezi că se poate implica în rezolvarea unor probleme ale copiilor din țările sărace de pe glob?
- Ce s-ar întâmpla dacă drepturile ilustrate nu ar fi respectate?
- În ce situații de voluntariat ai putea fi implicat pentru a respecta un drept al copilului?

2. În timpul unei dezbateri, un elev afirmă că dreptul cel mai important al copilului este dreptul la viață. Colegul său susține că dreptul la un nume, la o cetățenie și la o familie este mai important.

- Cine are dreptate? De ce?

3. Afișați pe un perete al clasei o foaie de flipchart. Scrieți câte un drept pe care considerați că îl aveți. Afișați alături o altă foaie de flipchart. Scrieți îndatoririle care corespund fiecărui drept. Completați listele și în zilele următoare.

LUCRĂM ÎN PERECHI

- Transcrieți și completați petalele florii cu drepturi ale copilului. Pentru fiecare drept, scrieți îndatoririle corespunzătoare.

PORTOFOLIU

Realizează o machetă, folosind diverse deșeuri, plastilină, resturi de plante etc., în care să redai drepturi ale copilului respectate.

- Organizați o expoziție cu aceste machete.

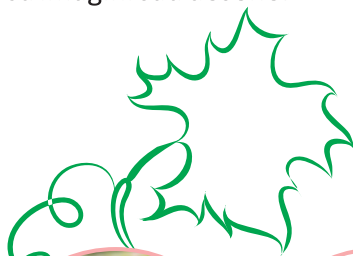

POȚI MAI MULT

1 Iunie – Ziua Internațională a Copilului

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

- Formați 5 echipe.
- Stabiliți drepturile pe care doriți să le ilustrați.
- Selectați de pe internet, din ziare și reviste vechi imagini care ilustrează drepturi ale copilului.
- Completați un ciorchine după modelul dat.
- Puteți organiza o expoziție cu acești ciorchini reprezentând o activitate desfășurată cu ocazia Zilei Internaționale a Copilului pe holul unei instituții din comunitatea locală.
- Ciorchinele poate fi completat cu imagini sau desene.

LECTURĂ

Însemnări de lector fragment

după Mircea Sântimbreanu

Am împrumutat într-o zi o carte de la biblioteca din cartier. Cu acest prilej, mi-am întărit o dată mai mult convingerea că, citind o carte de la bibliotecă, faci cunoștință nu numai cu eroii cărții, ci și cu cititorii ei... Cum așa? Simplu. Dacă vrei să cunoști eroii, citești frumusețea pagină cu pagină, și dintr-o dată te vezi înconjurat de Vitea, Huck, Nică, Gulliver sau Gavroche.

Și cititorii? Ei sunt pe ultima pagină a cărții. Și-au semnalat prezența cu tot felul de cerneluri și penițe, cu cărbune și creioane, lăsând acolo cugetări, sentințe, maxime și mai ales semnături.

lată această „pagină a cititorului“ la sfârșitul volumului întâi din operele lui Gaidar, de la biblioteca populară din cartier.

Cu cerneală albastră:

„Citită de mine azi 15 aprilie. Plăcut f. f. mult. Plâns paginile 1 și urm. Spre amintire semnez, Puyca“.

Cu creion roșu:

„Citită de subsemnatu', de la un capăt pân' la altu'!“

Alt creion roșu, înmuiat în gură:

„Tot ce-ați scris este valabil și semnez: indescifrabil, strada Garoafei 3 bis, sectorul IV București, în curte pe stânga, bateți în geam (câine rău)“.

Subliniat de două ori:

„O minte fără cărți e ca o pasăre fără aripi. Nu înțeleg de ce zmângăliți cărțile care sunt un prieten ce trebuie să circule din mână în mână. Dau o colivie de sârmă pe un porumbel. Nicu“.

Cu creionul, de-a curmezișul:

„Ce fel de porumbel? Fiert sau fript?“

Cu tuș negru, ce s-a lățit:

„Citită de mine azi, 1972. Foarte frumoasă carte, dar de ce nu ți-ai dat adresa care ești cu colivia?“

Cu creion chimic:

„De acord cu toate. Dau doi sticleți și un porumbel pe un scatiu (bărbătuș). Telefonați dimineața. Nu vorbiți cu tăticu'. Mișu Gh.“

Cu o peniță rășchirată:

„Cartea f. f. bună. După părerea mea nu face doi sticleți și un porumbel. Schimb scatiu bună stare cu colivie idem. Răspundeți pe cartea „Cinci săptămâni în balon“ sau pe „Toate pânzele sus“. T. cl. VII B“.

Și, în sfârșit, ultima însemnare, înghesuită în colțul de jos, tot cu tuș negru și subliniată de trei ori:

„Fugit porumbel. Ești un măgar. Ți-arăt eu ție în volumul II să păgubești cititorii cinstiți cu porumbei călători...“

DREPTURILE UNIVERSALE ALE COPILULUI

LECȚIA 3

Respectarea și încălcarea drepturilor copilului

ȘTIU...

- când mi-au fost încălcate unele drepturi în cadrul familiei;
- cum am reacționat și de ce;
- că este necesară prezența unor instituții sau unor organizații pentru apărarea drepturilor copilului.

VREAU SĂ ȘTIU

- Cine se implică în respectarea drepturilor copilului?

LUCRĂM ÎN PERECHI

- Comentați îndemnul: „*Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face!*”
- Dați câte un exemplu din care să reiasă nerespectarea unui drept al copilului.

CITIM ȘI DEZBATEM

„Precossi, fiul fierarului, cel mititel și palid, cu privirea caldă și tristă și cu un aer speriat, e timid, e mereu bolnăvior și totuși învață bine.

Tată-său îi zvârle în casă cărți și caiete; când vine băiatul la școală e numai vânătăi, iar câteodată apare cu fața umflată și ochii roșii de plâns.

– Te-a bătut tată-tu! îi spun colegii.

– Nu-i adevărat! spune el ca să nu-l jignească pe tatăl lui...

Azi dimineață, când a venit la școală, se vedea semnul unei zgârieturi de unghie pe obraz; toți i-au spus:

– De data asta nu mai poți nega: tatăl tău ți-a făcut-o!

Dar el s-a ridicat, roșu de indignare, cu glasul sufocat:

– Nu-i adevărat! Nu-i adevărat! Tatăl meu nu mă bate niciodată!

Dar după aceea, în timpul lecției, lacrimile îi curgeau șiroaie pe bancă și, când vreunul dintre noi se uita la el, se silea să zâmbească, să-și ascunde durerea. Sărmanul Precossi!”

(Edmondo de Amicis – *Fiul fierarului*)

- De ce nu recunoștea băiatul că era bătut de tatăl său?
- Ce drepturi ale copilului erau încălcate?
- Ce sentimente vă trezește situația copilului? De ce?

OBSERVĂM ȘI DISCUTĂM

- Uneori, adulții sau instituțiile nu respectă drepturile copilului.

Felicitări, copii!

Vă invităm la deschiderea cercului „Micii jurnaliști”!

Azi nu particip la pregătirea pentru concurs. Mama mi-a dat mult de călcat.

- Precizați ce drept a fost respectat și ce drept a fost încălcat.
- Propuneți soluții de rezolvare a situației în care sunt încălcate drepturile copilului.

REȚINEM

Majoritatea copiilor beneficiază de afecțiune, ocrotire, protecție, dragostea familiei, asistență medicală etc.

Există instituții speciale (Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului, Direcția Generală pentru Protecția Copilului etc.) care se implică în rezolvarea problemelor copiilor defavorizați (copii fără părinți, bolnavi etc.).

Un rol important în respectarea drepturilor copilului îl au și celelalte instituții ale comunității.

JOC

Imaginați-vă că participați la întâlnirea membrilor unui Consiliu Local al Copiilor.

- Prezentați încălcarea dreptului la opinie în școală.
- Propuneți soluții.
- Solicitați implicarea Consiliului Local al Copiilor în dezbaterăa acestei probleme cu profesorii și directorul școlii.

COMUNICĂM ȘI LUCRĂM

1. Un copil a apelat Telefonul copilului deoarece nu i-a fost respectat un drept.
  - Considerați că a procedat corect? Motivați răspunsul.
  - Credeți că era bine să dezbata problema întâi cu alte persoane? Explicați.
2. Găsiți soluții la rezolvarea problemelor ilustrate.

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

1. Pornind de la imaginea de mai jos, redactați un text scurt în care să prezentați:

- dreptul care va fi încălcat;
- soluții propuse adulților pentru respectarea drepturilor.

2. Redactați o scrisoare către o organizație, prin care solicitați ajutor pentru un copil cu rezultate bune la învățătură, pus să cerșească de familia lui, care este săracă. Argumentați cererea. Propuneți soluții.

POVESTE ÎN CERC

- Formați două cercuri, unul în interiorul celuilalt.
- Imaginați-vă încălcarea unui drept. Elevii din cercul interior dezbate rezolvarea situației, aducând soluții și argumente.
- Elevii din cercul exterior ascultă, apoi preiau discuțiile.
- În final, se alege cele mai bune păreri, motivându-se alegerea.

PORTOFOLIU

Realizează un afiș cu titlul „Noi suntem alături de voi”. Postați afișul pe pagina web a clasei.

POȚI MAI MULT

PĂREREA MEA CONTEAZĂ!

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII

- Organizați o întâlnire a colectivului de elevi după programul școlar.
- Propuneți întrebări privind drepturile copilului, pentru redactarea unui chestionar, care va fi prezentat Consiliului Elevilor din școală.
- Redactați chestionarul „Drepturile copilului – Părerea mea contează!”
- Împărțiți acest chestionar elevilor din clasele a IV-a.
- Explicați colegilor necesitatea de a-și exercita dreptul la opinie, având astfel posibilitatea de a participa în mod activ la activitățile Consiliului Elevilor.
- Consiliul Elevilor va elabora un raport vizând problemele semnalate de colegi și soluțiile propuse.
- Chestionarul este anonim!

Părerea mea contează!

1. Au fost situații când opinia ta nu a fost ascultată? Cine nu a ascultat-o? Propune soluții!

DA NU

2. Părinții îți respectă drepturile întotdeauna? Dacă nu, dă exemple și propune soluții!

DA NU

3. Îți respectă școala dreptul la informare? Dacă nu, dă exemple și propune soluții!

DA NU

4. Ți-a fost încălcat vreodată de familie dreptul de a nu fi supus la pedepse sau tratamente inumare, crude, degradante? Dacă nu, dă exemple și propune soluții!

DA NU

Pantofii roșii

fragment

de N. Calma

Într-un oraș din America, trăia împreună cu mama ei o fetiță neagră, pe care o chema Neuși.

Într-o noapte, șobolanii furară pantofiorul stâng al Neușei. Fetița îl căută împreună cu mama ei multă vreme, dar nu-l găsiră nicăieri.

– Cum am să umblu acum desculță? Mama oftă din greu.

– Nu plânge, fetița mamei, îl voi ruga pe stăpânul meu să-mi dea leafa pe o săptămână înainte și dacă-l voi îndulpleca, îți voi cumpăra alți pantofiori...

Duminică porniră împreună în oraș. S-au oprit în fața unei prăvălii. În dosul vitrinelor sclipitoare erau înșirate ghete și pantofi.

În prăvălie, nimeni n-o luă în seamă pe negresă și pe fetița ei. Doi vânzători încercau o pereche de ghete unui băiat îmbrăcat într-un costum de sport, iar ceilalți stăteau de vorbă.

– lertați-mă, nu mi-ați putea arăta niște pantofiori roșii pentru fetița mea?

– Asta-i marfă scumpă, spuse vânzătorul. Ai destui bani pentru astfel de pantofi?

– Da, domnule, stăpânul mi-a dat leafa pe o săptămână.

Vânzătorul se încruntă și murmură printre dinți:

– Încearcă-i.

Mama se așeză în genunchi în fața fetiței și începu să-i încalțe pantofiorii roșii. Dar ce nenorocire! Pantofiorii erau prea mici.

– Nu aveți cumva o pereche mai mare? întrebă mama. Vânzătorul o privi prin ochelari.

– Mai mari? Avem, numai că trebuie să cumperi și perechea pe care ai încalțat-o.

– Să iau și perechea asta? Dar pentru ce? Dar pantofii ăștia sunt mici pentru fetiță.

– Fetița i-a încercat și cine o să încalțe niște pantofi pe care i-a pus în picioare un copil de negru. Ești obligată să-i iei perechea asta.

Mama se uită disperată la ei.

– Vai de mine! Dar n-am bani decât pentru o singură pereche. Va să zică fetița mea va rămâne fără pantofi!

Auzind acestea, Neuși începu să plângă cu sughituri. Mama se apropie de stăpânul prăvăliei.

– Domnule, dați-mi voie să nu cumpăr acești pantofi, îl rugă ea sfioasă – fetița n-a încercat decât unul. Nu am niciun cent mai mult, domnule... ăștia sunt bani munciți.

Patronul văzând în fața sa o negresă, făcu plictisit cu mâna.

– Nu vreau să păgubesc din cauza ta, spuse el morocănos.

Această discuție a fost auzită de un alt cumpărător, un om în salopetă de muncitor.

El se aplecă spre Neuși și-i mângâie căpușorul.

– Nu mai plânge, fetiță mică! Apoi, întorcându-se către mama Neușei, îi spune: Dați-mi mie pantofiorii aceștia. Vor fi tocmai buni pentru fetița mea. Dumneata vei putea cumpăra alți pantofiori pentru copilul dumitale. Eu unul știu ce înseamnă banii munciți. O salută pe mama Neușei, plăti pantofii și, luând pachetul la subțioară, ieși din magazin.

Neuși se întoarse fericită acasă. La fiecare pas pantofiorii cei noi scârțâiau și Neușei i se părea că pantofiorii vorbesc. Iar mama ei nu-l putea uita pe omul îmbrăcat în salopetă de muncitor.

RECAPITULARE

CITIM ȘI DEZBATEM

- Observați imaginile.

- Enunțați drepturi și îndatoriri ale copiilor care fac parte din grupurile identificate mai sus.
- Argumentați opiniile diferite.

LUCRĂM ÎN PERECHI

1. Imaginați-vă că sunteți conducătorii echipei reprezentative a școlii la un concurs de pictură. Stabiliți drepturi și responsabilități, respectând rubricile tabelului dat. Împărțiți sarcinile în mod echitabil.

Conducătorul echipei		Membrii echipei	
Drepturi	Îndatoriri	Drepturi	Îndatoriri
...	...	...	...

2. Elaborați, sub îndrumarea cadrului didactic, un regulament al clasei în care să specificați drepturile și îndatoririle pe care le aveți. Afișați regulamentul pe holul școlii. Solicitați elevilor unei clase a IV-a să completeze sau să facă unele observații.

3. Imaginați-vă că în clasa voastră se înscrie o fată de altă religie, stabilită cu familia în România.

- Ce drepturi are această fată în colectivul clasei voastre?
- Ce îndatoriri are?
- Cum ați proceda în situația în care un coleg nu i-ar respecta drepturile?

CE PĂRERE AI?

Imaginează-ți că unuia dintre colegii tăi, de cele mai multe ori, nu-i sunt respectate de către familie dreptul la odihnă și la vacanță și dreptul de a practica activități recreative. Colegii nu vor să intervină, spunând că este problema familiei.

- Consideri că au dreptate? Motivează răspunsul.
- Crezi că este nevoie să se implice școala sau alte instituții? Argumentează răspunsul.

JOC de ROL

- Imaginați-vă că participați la ședința Consiliului Local al Elevilor. Tema ședinței este „Și adulții greșesc uneori”.
- Realizați dialoguri între „copiii” și „adulții” care participă la această ședință, pornind de la imagini.
- La acest joc pot participa și părinți invitați de voi.
Propuneți măsuri pentru corectarea greșelilor: Propun să... pentru că... „Părinții” vor interveni: Am greșit că...

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

1. Consultați dicționarul pentru a explica termenii dați.

Formulați enunțuri în care să folosiți acești termeni în relatarea unui comportament de respectare a drepturilor copilului.

cetățenie

a beneficia

instruire

asistență

recreativă

2. Observați imaginea alăturată.

Imaginați-vă un comportament necorespunzător al copilului.

Dezbateți următoarele decizii:

- Copilul va fi pedepsit de părinți.
- Copilul nu va fi pedepsit de părinți.
- Trasați o linie dreaptă pe podeaua clasei. Așezați-vă la o extremitate a liniei cei care sunteți de acord cu prima decizie, la celălalt capăt, cei care sunteți de acord cu a doua decizie, iar la mijloc, cei nehotărâți. Elevii de la extremități vor încerca să-i convingă pe cei indeciși, cu argumente, să treacă de partea lor. La final, se va constata unde s-au plasat mai mulți elevi.

STUDIUL DE CAZ

Mama unui copil este plecată la muncă în altă țară. Tatăl se ocupă de creșterea și educația copilului, iar mama trimite bani, vorbește cu el la telefon, dar vine rar acasă. Copilul începe să neglijeze școala, are un comportament antisocial, aplică în comportament valorile moral-civice negative.

- Ce părere ai?
Sunt/Nu sunt de acord cu acest comportament pentru că ...
Copilului i s-au respectat drepturile: ...
Copilului nu i s-au respectat drepturile: ...
Propun următoarele soluții: ...

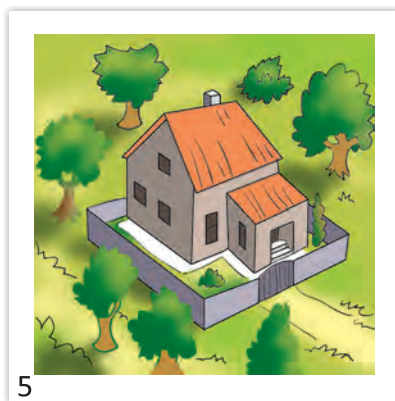
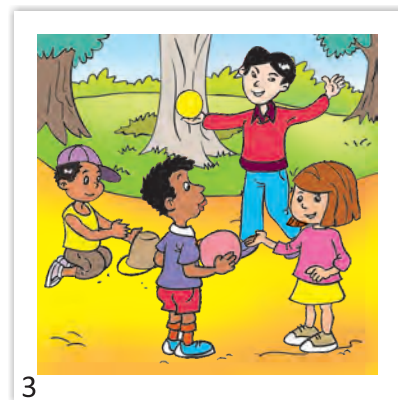

POȚI MAI MULT

CUNOAȘTE-ȚI DREPTURILE!

LUCRAȚI ÎN PERECHI

- Observați imaginile, apoi completați tabelul dat, ca în model.
- Prezentați activitatea în fața clasei.
- Dacă părerile sunt diferite, realizați o dezbatere.

Imaginea	Drept		Formularea dreptului	Sunt/nu sunt de acord pentru că...
	respectat	încălcat		
5		X	Dreptul la odihnă, de a practica activități recreative	Nu sunt de acord pentru că se reduce spațiul verde al comunității, copiii vor beneficia de un spațiu redus, atmosfera va fi mai poluată, pot fi distruse unele lanțuri trofice.

Dacă deschid ușa... fragment

de Titel Constantinescu

Copiii se joacă în parc. E acolo un colț pentru ei, cu mult nisip, cu un carusel mic, mic, numai al lor, și flori de toate culorile.

Cineva a desenat pe nisip o casă. O casă, ca toate casele, cu ușă, cu două geamuri, cu scări.

Copiii se adună în jurul celui care a desenat și încep să vorbească.

– La geam trebuie să aducem o perdeluță albastră.

– Și o floare.

– Ba două.

– La ușă...

– Ce vrei să aduci la ușă? Ușa e ușă! Are clanță, are chei și-atât.

– Da... dar, dacă deschid ușa...

Copiii încep să se privească unii pe alții. Dacă deschizi ușa căsuței, ce vezi?

Și casa se schimbă parcă dintr-odată în cea mai adevărată casă din lume. Și-acum să-i auzi pe copii:

– Dacă deschid ușa... spune un băiat mândăcios, văd o masă și pe masă, o tavă mare cu prăjituri.

Pe toate le mănânc!

– Dacă deschid ușa... spune o fetiță fricoasă, mă uit repede să văd cine e după ușă. Dacă vine lupul?

Iar uitucul spune repede, să nu uite ce trebuia să spună:

– Dacă deschid ușa... eu... eu... am uitat! Am uitat ce gălesc!

– Eu, dacă deschid ușa, gălesc o rochiță albă cu flori roșii! se aude un glas.

– Eu... gălesc o bicicletă.

Deodată tăcură toți. Vorbea numai fetița aceea cu ochii albaștri, care privea căsuța desenată pe nisip și deschidea cu gândul încet-încet ușa de la intrare. Eu... o gălesc pe bunica. Bunica are treabă. Și eu îi spun:

– Bunico, bunico, vreau să te ajut! Și încep să șterg farfuriile și aștern fața de masă și tai pâine felii-felii, apoi...

– Apoi... continuă o fetiță care nu de mult o făcea pe fricoasa, apoi aduc scaunele...

– Și cana cu apă, și paharele! spune băiatul.

– Și după colț o văd venind pe mama și o strig... și...

În jurul căsuței desenată pe nisip, copiii uitaseră de tot, de tava cu prăjituri pe care voia să o mănânce unul singur, uitaseră de bicicletă, de rochia albă, cu flori roșii, de ursulețul de pâslă.

Și lângă acea căsuță desenată pe nisip a mai apărut încă o căsuță, apoi încă una, și încă una, și încă una...

EVALUARE

FB	•	•	•
B	•	•	
S	•		

1. Scrie trei cuvinte cu același înțeles pentru termenul *drept*.

FB – trei cuvinte scrise; B – două cuvinte scrise; S – un cuvânt scris.

2. Scrie trei drepturi din Convenția cu privire la Drepturile Copilului.

FB – trei drepturi; B – două drepturi; S – un drept.

3. Scrie drepturile potrivite situațiilor prezentate în enunțurile de mai jos.

Florina este bolnavă.

Sandu a obținut locul I la interpretare.

Vlad nu are părinți.

FB – trei drepturi; B – două drepturi; S – un drept.

4. Identifică drepturile încălcate în situațiile prezentate în imagini.

FB – trei identificări; B – două identificări; S – o identificare.

5. Precizează soluții pentru respectarea drepturilor copilului încălcate în ilustrațiile mai sus.

FB – trei măsuri; B – două măsuri; S – o măsură.

6. Scrie câte un drept care ți-a fost respectat de:

colegi

profesori

o instituție locală

FB – trei drepturi; B – două drepturi; S – un drept.

7. Formulați câte un drept sugerat de imagini.

FB – trei drepturi formulate; B – două drepturi formulate; S – un drept formulat.

RECAPITULARE FINALĂ

LUCRĂM ÎN PERECHI

1. Observați ilustrațiile.

- Precizați elementele relevante pentru apartenența copiilor la comunitățile ilustrate.

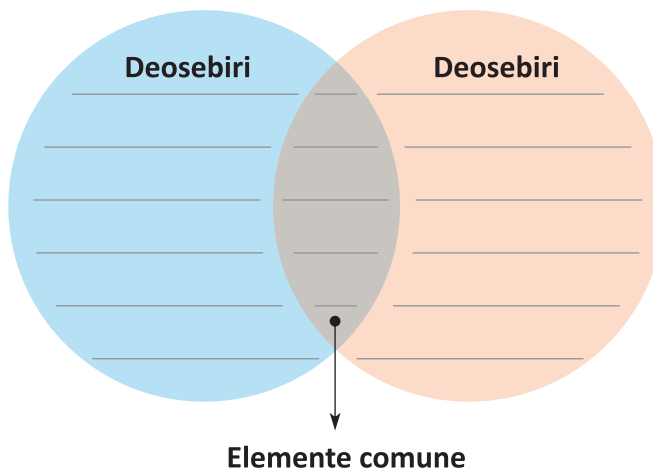

2. JURNALISTUL

- Prezentați localitatea natală sau cartierul în care locuiți, aplicând următorul mod de abordare:
- Sunt fericit că domiciliul meu se află în această comunitate pentru că...
- Sunt...
- Sunt...
- Sunt...

3. Documentați-vă în legătură cu sărbătorirea zilei comunei/orașului natal și sărbătorirea zilei de 9 Mai.

- Transcrieți și completați diagrama dată, precizând locul unde se desfășoară, la ce dată au loc, cine participă la evenimente, importanța lor pentru comunitate și pentru țară, trăirile emoționale etc.
- Discutați despre deosebirile și elementele comune.

AUDIȚIE MUZICALĂ

- Precizați denumirea imnului interpretat la arborarea fiecărui steag ilustrat.
- Audiați Imnul Național al României, apoi interpretați primele patru strofe.
- Audiați și fredonați Imnul Europei.

JOC de ROL

- Imaginați-vă că sunteți într-o tabără școlară și participați la o activitate care se numește „Vreau să fim prieteni“.
- Creați dialoguri prin care să-l convingeți pe noul prieten de frumusețea localității natale și de dorința și bucuria de a-l primi în vizită.
- Fiecare participant la dialog își imaginează că are domiciliul în zone diferite ale țării.

LUCRĂM ÎN ECHIPĂ

1. Identificați normele morale ilustrate. Descrieți comportamentul observat folosind în exprimare unul dintre enunțurile:

- A procedat bine deoarece ... ; Propun să ... ; A procedat greșit pentru că ...

2. AUDIEREA/LECTURAREA fabulei *Șarlatanul și bolnavul*, de Grigore Alexandrescu .

- Identificați termenii care se referă la valori morale care stau la baza relațiilor dintre oameni.
- Recunoașteți normele și valorile moral-civice care definesc comportamentele persoanelor din fabulă.
- Numiți comportamentele negative identificate în fabulă.

Dezbateri

Analizați acțiunea prezentată în ilustrații, apoi simulați alegerea elevului care:

- să fie liderul clasei;
- să vă reprezinte în juriul unui concurs la nivel de școală.

Argumentați alegerea prin exemple de comportament prosocial (ajutorare, cooperare, toleranță, sprijin) manifestat de cel ales.

Sorin învață cel mai bine, dar uneori este egoist.

O propun pe Emilia. Este altruistă, cinstită și responsabilă.

CE PĂRERE AI?

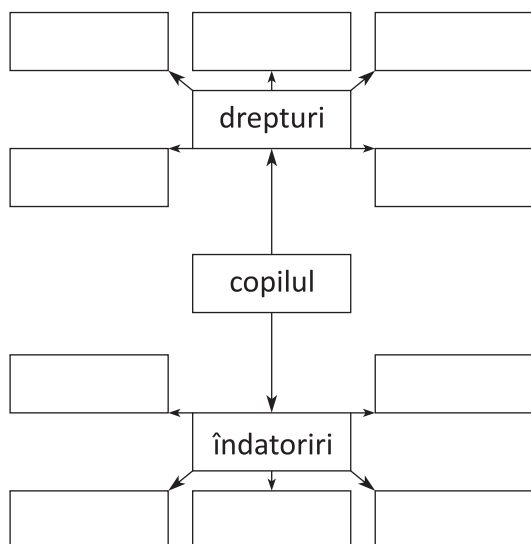
Strada principală a unei localități este plină de gropi.

Autoritățile localității au hotărât să reamenajeze spațiul verde de pe părțile laterale ale străzii.

- Cum apreciezi această decizie? Motivează răspunsul.
- Cum procedai tu dacă erai primarul localității respective?
- Ce proiecte i-ai propune primarului comunității locale?

ATELIER

- Completați ciorchinele în caiet.

*PROIECT

- Realizați o fișă de observare a unui monument inclus în patrimoniul UNESCO.
- Propuneți metode de conservare, forme de reclamă pentru atragerea turiștilor (pliante, reviste), publicitate TV și concepeți scrisori către prietenii din străinătate.

EVALUARE FINALĂ

FB	•	•	•
B	•	•	
S	•		

1. Propune trei proiecte sugerate de imagini, în care să se implice membrii comunității locale.

FB – trei propuneri; B – două propuneri; S – o propunere.

2. Citește enunțurile, apoi denumește normele moral-civice respectate sau nerespectate.

- Mihaela a spus adevărul prietenei ei.
- Cornel a furat o jucărie de la grădiniță.
- Sandu a poreclit-o pe Maria.

FB – trei norme indicate; B – două norme indicate; S – o normă indicată.

3. Completează enunțurile de mai jos.

- Construirea unei școli în localitatea mea înseamnă respectarea dreptului la ... .
- Modernizarea și dotarea sistemului medical asigură dreptul la ... .
- Integrarea copiilor fără familie într-o instituție asigură dreptul la ... .

FB – trei enunțuri completate; B – două enunțuri completate; S – un enunț completat.

4. Numiți valorile morale de care dau dovadă cetățenii în situațiile prezentate.

FB – trei valori morale; B – două valori morale; S – o valoare morală.

5. Scrie cuvinte cu înțeles asemănător pentru cele date:

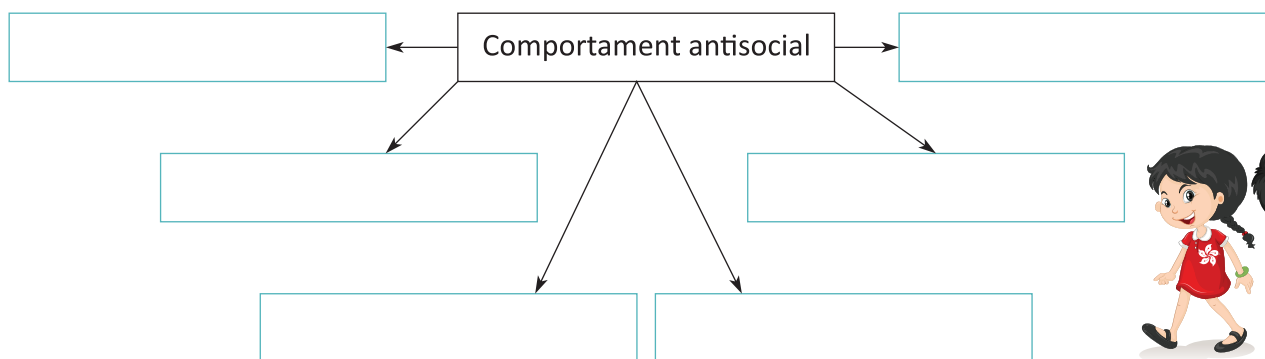
cinste

toleranță

agresivitate

FB – trei cuvinte precizate; B – două cuvinte precizate; S – un cuvânt precizat.

6. Completează schema dată pe caiet. Scrie valorile moral-civice de care dă dovadă o persoană cu un comportament antisocial.

FB – șase răspunsuri corecte; B – patru răspunsuri corecte; S – două răspunsuri corecte.

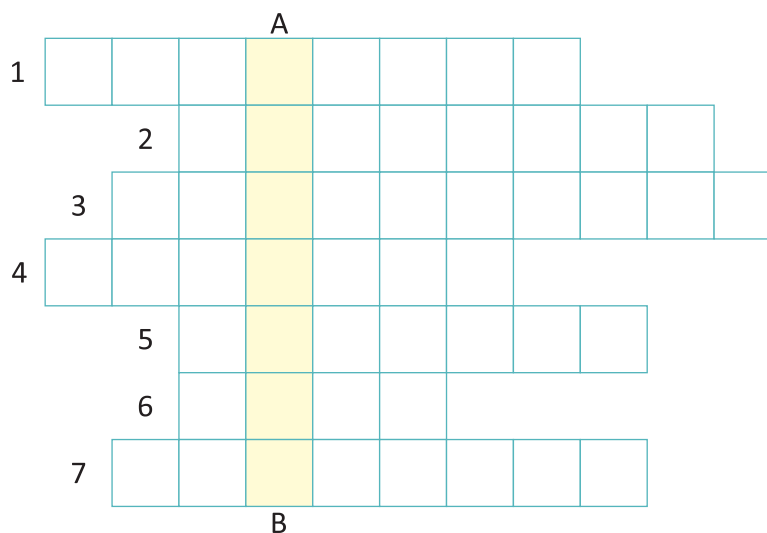
7. Precizează felul activităților sugerate de imagini.

FB – trei comportamente recunoscute; B – două comportamente recunoscute; S – un comportament recunoscut.

8. Completează rebusul. Pe verticală vei descoperi numele unei comunități naționale.

1. Normă morală opusă egoismului.
2. Formă de comportament opusă înțelegerii.
3. Totalitatea oamenilor care trăiesc într-o localitate formează o ...
4. Numele țării locuite de poporul român.
5. „... în diversitate“ este deviza U.E.
6. Normă morală opusă răului.
7. Cuvânt cu înțeles asemănător cuvântului „obicei“.

FB – șapte răspunsuri corecte; B – cinci răspunsuri corecte; S – două răspunsuri corecte.

9. Scrie trei drepturi ale copilului.

FB – trei drepturi scrise; B – două drepturi scrise; S – un drept scris.

DICȚIONAR

agresiune: atac împotriva unei persoane sau a unui stat.

ajutorare: a ajuta, a sprijini (mai ales din punct de vedere material), a procura cuiva mijloacele necesare pentru a ieși dintr-o dificultate.

calomnie: afirmație mincinoasă și tendențioasă făcută cu scopul de a discredita onoarea sau reputația cuiva; defăimare.

colegialitate: atitudine, sentimente de (bun) coleg; camaraderesc.

competiție: concurs, întrecere.

comportament: modalitate de a acționa și de a reacționa în anumite împrejurări sau situații; conduită, purtare, comportare.

conflict: neînțelegere, ciocnire de interese, dezacord; antagonism; ceartă, diferend, discuție (violentă).

cooperare: a lucra împreună cu cineva, a colabora, a-și da concursul, a conlucra.

deprindere: obișnuință, obicei; ușurință căpătată de-a lungul timpului într-o îndeletnicire, profesie oarecare; pricepere, destoinicie, dexteritate.

furie: stare de extremă iritare; mânie nestăpânită; violență.

insultă: cuvânt sau faptă injurioasă la adresa cuiva; ofensă, jignire, injurie.

model: șablon; prototip; tip, tipar.

normă: regulă, dispoziție etc. obligatorie, fixată prin lege sau prin uz.

prietenie: sentiment de simpatie, de stimă, de respect, de atașament reciproc care leagă două persoane.

reguli scrise: normă, lege pe baza căreia are loc un proces, se desfășoară o activitate sau se produce un fenomen; precept.

sprijin: susținere, ajutor, ocrotire, reazem.

toleranță: faptul de a tolera; îngăduință, indulgență.

violență fizică: însușirea, caracterul a ceea ce este violent; putere mare, intensitate, tărie; lipsă de stăpânire în fapte; impulsivitate, brutalitate, vehemență.

violență verbală: lipsă de stăpânire în vorbe.

voluntariat: activitate desfășurată în folosul altor persoane sau al societății fără a urmări un câștig material.